

Prodiaspورا

nr. 2, ianuarie-februarie 2010

a ajuns la Londra, Paris,
Bruxelles, Torino, Veneția, Lisabona...

CITIȚI LUNAR REVISTA

Prima revistă despre și pentru migranții din Republica Moldova.

Dacă doriți să obțineți revista „Pro Diaspora”, contactați asociațiile moldovenilor din străinătate sau/și din Republica Moldova.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Associazione Moldova (Italia, Trento)

Președinte – Vitalie Rotaru

Tel.: +393282055415

Email: ass.moldova@yahoo.it

Associazione Moldava „Speranța” (Italia, Torino)

Președinte – Elena Putina

Tel.: +393298870001

Email: associazione_speranza@hotmail.it;

elenaputina@hotmail.it

Asociația AMICI (Italia, Veneția)

Președinte – Iurie BOJONCĂ

Vicepreședinte – Oleg Josanu

Tel.: +39 3297044651

+39 3807321603

Email: asociatia.amici@libero.it

oleg.josanu@libero.it

Assomoldave (Italia, Roma)

Președinte – Tatiana Nogailic

Tel.: +393294754598

Email: assomoldave@gmail.com

Reporter „Pro Diaspora” – Victor Druță

Email: drutavictor@yahoo.com

<http://unmoldoveanlaroma.blogspot.com>

Asociația moldovenilor din Austria

Președinte – Olga Petrovsky

Tel.: +436505209409

Email: olga.petrovsky@yahoo.com

ARBS „Basarabia” (Spania)

Președinte – Marcel Macarie

Tel.: +34669108208; +34667884091;

+34930014812

Email: arbs@madrid.com;

secretariat@basarabia.es;

marcel.macarie@basarabia.es

Asociația Femeilor Moldave (Portugalia)

Președinte – Natalia Seculțeanu

Tel.: +35925891220

Email: natalia_liga_mold@sapo.pt

Centrul Cultural Moldav (Portugalia)

Președinte – Oleg Boghenco

Vicepreședinte – Larisa Vulpe

Tel.: +(351)966485107,

+(351)214455285

Email: ccmoldav2007@gmail.com

ACUM Belgia

Președinte – Vitalie Luca

Tel.: +32486540314;

Email: lucavitalie@gmail.com

Vicepreședinte – Viorel Bichir

Tel.: +32485796794

Email: bikirvio@gmail.com

Connexions Moldavie (Franța)

Președinte – Violeta Grițcan

Tel.: +33676112132

Email: vigritcan@yahoo.fr

<http://www.connexions-moldavie.fr>

COMUNISON RC (Marea Britanie)

Președinte – Serafim Florea

Tel.: +447703016947

Email: info@comunison.net;

floreaserafim@pro-diaspora.com

REPUBLICA MOLDOVA

AO Asociația Mediatică „Pro-Diaspora”

Președinte – Ștefan Florea

Tel: +37369112516

E-mail: stefanfloreaymail.com,

floreasestefan@pro-diaspora.com

Asociația Presei Independente (API)

Director executiv – Petru Macovei

Tel./Fax: +37322220996

E-mail: api@api.md

Născut din remitențe

150 de lei pe lună – doar atât poate oferi statul nostru unei șomere, fără asigurare medicală, care a avut curajul să nască un copil. Puțin? Nimic!

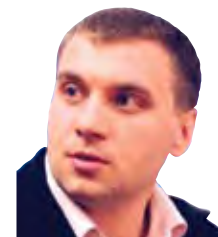
Câte zile se pot hrăni două suflete din 150 de lei? Două, trei, nu mai mult. **„Ne dăm perfect seama că suma este mică în comparație cu alte țări”**, afirmă Vadim Pistrinciu, viceministrul Muncii, Protecției Sociale și Familiei în articolul „Cât costă o naștere în Moldova?”, publicat în pagina 20 a revistei.

Guvernul înțelege că 150 de lei pe lună este puțin și a decis să majoreze această indemnizație. Cu cât crezi? Doar cu 100 de lei.

Câte zile se pot hrăni două suflete din 250 de lei? Patru, cinci, o săptămână, nu mai mult. Cum să supraviețuiești până la sfârșitul lunii? Viceministrul strânge din umeri... Tânăra mamică șomeră are însă un răspuns: **„Noroc de soțul plecat în Italia și mama din Portugalia. Altfel nu s-ar mai naște copii în Moldova...”**

Dacă e să compari statisticile, atunci femeia are dreptate. Rata natalității în R. Moldova depinde de volumul banilor transferați de migrați. Prin anii 1999-2000, când remitențele nu prea contau în economia țării, puțini se încumetau să dea viață unui copil. În ultimii ani natalitatea în Moldova crește încet-încet. De fapt, ca și volumul remitențelor.

Cât timp carul reformelor se va mișca prea puțin din loc? Cât timp vom crește copiii din banii câștigați peste hotare? Sunt întrebări la care, sincer, nu avem un răspuns. Dacă tu, cititorule, știi răspunsul, nu ezita să ne scrii.

DUMITRU LAZUR,
Redactor-șef

4 LEGĂTURĂ DIRECTĂ

Informații consulare, doar în „Pro Diaspora”

6 OFICIAL

Prim-ministrul Vlad Filat s-a întâlnit cu diaspora moldovenească din New York

INTENȚIE

Suedia va deschide ambasadă în R. Moldova până la sfârșitul anului

Liber la frontiera moldovenească pentru cetățenii din Andora, Liechtenstein, Monaco și Israel

7 ECONOMIE

Cinci avantaje pentru investitorii străini în Moldova

Evoluția remitențelor: sfârșitul crizei e pe aproape?

8 ANALIZĂ

Cartea revanșei bătută cu asul din mânecă?

10 EUROPA

Drumul lung spre Uniunea Europeană

12 INTERVIU

Iurie Leancă: „Investitorii străini

sunt încă precauți. Avem nevoie de timp ca să-i convingem să investească în R. Moldova”

15 ISTORIE DE SUCCES

Fabricat în “Codrul” din Bologna

16 Bucate portugheze pe mesele moldovenilor

18 Clinica Ludmillei din Torres Novas

20 LA NOI ȘI LA EI

Cât costă o naștere în Moldova?

21 Born in United Kingdom

22 Născut la Paris

23 Mamă în Peninsula Iberică

24 Drepturile gravidelor în Portugalia

25 Să naști și să te naști în Italia

26 SĂNĂTATE

Prima carte bilingvă pentru mamicile emigrante

27 PORTRET DE SAT

Beștemac, satul dintre cinci dealuri

30 PROBLEMELE MIGRAȚIEI

Mai rău decât pe vremea lui

Spartacus

32 „RĂNILE” MIGRAȚIEI

Divorțul – consecință negativă a migrație

33 LANSARE

“Pro-Diaspora” la Bruxelles și Londra

“Pro-Diaspora” a ajuns în Franța

Pașii revistei “Pro-Diaspora” prin Italia

“Pro-Diaspora” pe pământ portughez

38 OPINII

Un popor aproape simpatic

40 PRIVIREA

Prezențe moldovenești în mass-media italiană

41 SĂRBĂTORI DE IARNĂ

Aho! Aho la Paris!

42 EVENIMENT

Grigore Vieru comemorat la Torino

43 REFLECȚII

„Eminescu European” la Ateneul din Veneția

44 CULTURĂ

Un adept al punctelor de suspensie

REDACȚIA REVISTEI ProDiaspora

COORDONATORI DE PROIECT:

Serafim Florea (Marea Britanie)
Petru Macovei (Republica Moldova),

REDACTOR-ȘEF: Dumitru Lazur

REPORTERI: Diana Lungu (R. Moldova),
Olesea Tanașciuc (Portugalia),
Victor Druță, Eugenia Bulat, Iurie Bojuncă,
Larisa Olărescu (Italia), Marcel Macarie (Spania),
Violeta Grițcan (Franța)

DESIGN ȘI MACHETARE: Angela Ivanesi

MARKETING ȘI PUBLICITATE: Ștefan Florea,
Asociația mediatică „Pro-diaspora”
www.pro-diaspora.com

ADRESE PENTRU CORESPONDENȚĂ:

În Republica Moldova:
**Asociația Presei
Independente (API)**
str. București 77,
mun. Chișinău, MD-2012
Tel./Fax: +37322 220996
E-mail: api@api.md

În Marea Britanie:
COMUNISON RC, Suite 62
2 Lansdowne Row, Mayfair,
London, W1J 6HL
Tel.: +447703016947
Email: info@comunison.net,
floraseserfim@pro-diaspora.com

Retipărirea articolelor fără acordul redacției este interzisă.

Revista „ProDiaspora” este realizată în cadrul proiectului „Migrants Diaspora Initiative for Media Enterprise (Migrants DIME)”. Proiectul este implementat în parteneriat de Asociația Presei Independente (API) din Republica Moldova și COMUNISON RC din Marea Britanie.

EC-UN Joint Migration and Development Initiative
United Nations / United Nations Development Programme Brussels Office
14 Rue Montoyer
Brussels 1000, Belgium
Tel. +32 2 235 05 50 Fax. +32 2 235 05 59
Email: jmdi.pmu@undp.be, Website: www.migration4development.org

Această publicație este realizată cu asistența Uniunii Europene. Conținutul acestei publicații nu reflectă în niciun fel punctul de vedere al Uniunii Europene, OIM sau Organizației Națiunilor Unite, inclusiv PNUD, UNFPA, ICNUR și ILO, sau al statelor lor membre.

INFORMAȚII CONSULARE, doar în „Pro Diaspora”

Revista „Pro Diaspora” își dorește să fie mai aproape de cititorii săi. De astăzi, vom publica răspunsurile la cele mai frecvente întrebări adresate de cetățenii R. Moldova operatorilor Centrului de Apel al Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene. Numai în revista „Pro Diaspora” puteți afla informații din toate domeniile consulare.

ÎN 13 ȚĂRI, FĂRĂ VIZE

ÎNTREBARE: În care țări cetățenii R. Moldova pot călători fără de vize?

RĂSPUNS: Cetățenii Republicii Moldova pot călători fără vize în 13 țări ale lumii: Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Cuba, Georgia, Kazahstan, Kirgizstan, Peru, Rusia, Tadjikistan, Ucraina, Uzbekistan și San Marino (acces doar de pe teritoriul Italiei).

INVITAȚIA ÎN R. MOLDOVA, LA MAI

ÎNTREBARE: Care este procedura de obținere a invitației în R. Moldova?

RĂSPUNS: Invitația se eliberează în exclusivitate de către Biroul Migrație și Azil din cadrul Ministerului Afacerilor Interne al R. Moldova. Pentru informații suplimentare accesați www.mai.gov.md sau telefonați la (373 22) 544-607.

WELCOME TO MOLDOVA... FĂRĂ VIZĂ

ÎNTREBARE: Cetățenii căror state pot intra fără vize în R. Moldova?

RĂSPUNS: Cetățenii următoarelor state, titularii ai tuturor tipurilor de pașapoarte, nu au nevoie de vize pentru intrare pe teritoriul R. Moldova, pentru o perioadă de ședere de până la 90 de zile, pe parcursul a 6 luni de la momentul primei intrări:

- State membre ale Uniunii Europene: Austria, Belgia, Bulgaria, Cehia, Cipru, Danemarca, Estonia, Finlanda, Franța, Germania, Grecia, Irlanda, Italia, Letonia, Lituania, Luxemburg, Malta, Marea Britanie, Olanda, Portugalia, Polonia, România, Slovenia, Slovacia, Spania, Suedia și Ungaria;

- Canada, Japonia, Confederația Elvețiană, Islanda, Norvegia, SUA;

- State membre ale Comunității Statelor Independente – Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Kazahstan, Kirgistan, Rusia, Tadjikistan, Ucraina și Uzbekistan.

Titularii pașapoartelor diplomatice și de serviciu, cetățeni ai următoarelor state nu au nevoie de vize pentru a intra pe teritoriul R. Moldova, pentru o perioadă de ședere până la 90 de zile timp de 6 luni: Albania, Bosnia și Herțegovina, China, Croația, Iran, Muntenegru, Serbia, Statul Israel, Turcia, Turkmenistan și Vietnam.

Personalul misiunilor diplomatice și consulare acreditate în R. Moldova și membrii familiilor acestora, personalul misiunilor permanente și reprezentanțelor organismelor internaționale cu sediul în R. Moldova și membrii familiilor acestora, reprezentanții mass-media străină acreditați în R. Moldova care dețin legitimații de acreditare eliberate de către Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, au dreptul de a intra și de a ieși fără viză pe întreaga perioadă de valabilitate a cartelei de acreditare.

CU VISA SCHENGEN, LIBER LA TRANZITUL ROMÂNIEI ȘI BULGARIEI

ÎNTREBARE: Pot tranzita România și Bulgaria dacă am o viză Schengen?

RĂSPUNS: Cetățenii posesori ai unei vize Schengen de scurtă sau lungă ședere sau a unui permis de ședere eliberat de un stat al Uniunii Europene, pot tranzita teritoriul României pentru o perioadă de până la 5 (cinci zile), precum și teritoriul Bulgariei pentru o perioadă de 3 (trei zile).

Notă: Sunt titulari ai unuia dintre următoarele documente eliberate de statele membre ale Uniunii Europene care aplică integral acquis-ul Schengen (Austria,

Belgia, Cehia, Estonia, Franța, Finlanda, Germania, Grecia, Italia, Letonia, Lituania, Luxemburg, Malta, Olanda, Polonia, Portugalia, Spania, Slovenia, Slovacia, Suedia, Ungaria) sau de Danemarca, Islanda, Norvegia. Posedă o viză de scurtă ședere, o viză de lungă ședere sau un permis de ședere valabile, eliberate de Bulgaria, Cipru, Elveția și Liechtenstein.

Vizele pentru cetățenii R. Moldova se acorda GRATUIT la Secția Consulară a Ambasadei României din Chișinău.

VIZE PENTRU ELVEȚIA LA CHIȘINĂU

ÎNTREBARE: Pentru ce state poate fi obținută viza la Centrul Comun de Vize din Chișinău?

RĂSPUNS: La Centrul Comun de Vize din Chișinău se pot depune dosare pentru obținerea unei vize de călătorie în spațiul Schengen pe termen scurt pentru următoarele state: Austria, Belgia, Danemarca, Estonia, Finlanda, Letonia, Luxemburg, Slovenia, Suedia, Ungaria, Grecia și Olanda.

O viză eliberată de către una din aceste țări este valabilă și pentru alte 24 țări membre ale Acordului Schengen. O condiție prioritară în acest sens este ca prima țară de destinație să fie statul pentru care a fost depus dosarul pentru viza Schengen. În prima jumătate a anului 2010 la Centrul Comun de Vize urmează să adere și Elveția.

SUNĂ LA CENTRUL DE APELI

Centrul de Apel se află pe strada Alexei Mateevici, nr. 80 din Chișinău și lucrează de luni până vineri de la ora 8.00 până la 17.00. Pentru orice informație se poate suna gratuit de pe teritoriul R. Moldova la 080090990. La numărul de telefon +373 22 690990 pot apela cetățenii aflați în afara țării. Apelul este taxat cu tarif standard pentru țara din care se efectuează apelul. Solicitări se primesc și la adresa electronică callcenter@mfa.md Operatorii Centrului de Apel vă oferă informații în toate domeniile consulare.

UN MESAJ PENTRU TINE

- Vrei să transmiți un mesaj sau o felicitare rudelor, prietenilor sau cunoscuților plecați peste hotare sau rămași acasă?
- Nu ezita să ne scrii la adresa electronică

info@pro-diaspora.com

Mesajul tău va fi publicat în ediția următoare a revistei „Pro Diaspora”!

MICA PUBLICITATE

- Dorești să vinzi o casă, un automobil sau un computer?
- Cauți sau oferi un loc de muncă în Uniunea Europeană sau R. Moldova?
- Oferi servicii și îți cauți clienți?

Revista „Pro Diaspora” îți oferă posibilitatea să publici gratuit anunțuri de mica publicitate (maximum 30 de cuvinte).

Trimite anunțul tău la adresa electronică

info@pro-diaspora.com,

iar noi îl vom publica în ediția următoare a revistei „Pro Diaspora”!

Prim-ministrul Vlad Filat s-a întâlnit cu diaspora moldovenească din New York

La întrevăderea cu premierul moldovean au participat cetățeni ai R. Moldova stabiliți la New York și în regiunea metropolei – medici, oameni de știință și artă, oameni de afaceri, se spune într-un comunicat al Guvernului.

Vlad Filat a menționat că în condițiile în care o parte din populația țării este plecată peste hotare, inclusiv în SUA, promovarea și protejarea drepturilor cetățenilor R. Moldova reprezintă una din prioritățile Guvernului. În context, premierul a anunțat că se poartă negocieri referitor la prelungirea termenului de valabilitate a vizei de muncă în SUA pentru cetățenii moldoveni de la 3 la 30 de luni.

În cadrul întrevăderii, reprezentanții diasporii, membrii și fondatorii Asociației „Moldova pentru Democrație și Dezvoltare”, au făcut o prezentare a organizației respective. De la începutul activității în 2008, aceasta și-a propus drept obiectiv primordial informarea cetățenilor stabiliți la New York asupra situației și evenimentelor din R.

Moldova, promovarea valorilor naționale și asigurarea legăturii cu țara.

Reprezentanții diasporii au menționat necesitatea unor legături strânse dintre cetățenii și reprezentanțele diplomatice ale R. Moldova în vederea realizării unor acțiuni comune cu susținerea Guvernului. Ei au spus că sunt gata să lanseze mai multe

proiecte, prin care tinerii din R. Moldova ar putea beneficia mai intens de experiența americană.

Prim-ministrul a mulțumit participanților la întrevădere pentru deschidere și a menționat că problemele discutate urmează să-și găsească reflectare ulterior în acțiunile de ordin practic.

INTENȚIE

Suedia va deschide ambasadă în R. Moldova până la sfârșitul anului

Guvernul suedez a anunțat la 21 ianuarie că va deschide 10 ambasade noi, inclusiv în R. Moldova, pentru a consolida prezența Suediei în țările care beneficiază de asistența guvernului suedez.

Pe lângă R. Moldova, ambasade suedeze vor fi deschise în Albania, Ko-

sovo, Georgia și în unele țări africane. Totodată, guvernul suedez a decis să-și închidă ambasadele în unele țări membre ale Uniunii Europene.

Noile ambasade vor fi deschise până la sfârșitul anului.

În prezent, relațiile dintre Suedia și R. Moldova sunt întreținute prin in-

termediul Ambasadei Suediei la București și prin intermediul Secției pentru Cooperare și Relații Politice cu sediul la Chișinău. În R. Moldova, Suedia este un donator important pentru programe guvernamentale și neguvernamentale.

INFO-PRIM NEO

Liber la frontiera moldovenească pentru cetățenii din Andora, Liechtenstein, Monaco și Israel

Guvernul a avizat la 18 ianuarie pozitiv un proiect de lege privind anularea regimului de vize pentru cetățenii Principatelor Andora, Liechtenstein, Monaco și ai statului Israel.

“Abolirea regimului de vize pentru cetățenii acestor state va avea o conotație politică pozitivă pentru relațiile bilaterale. Hotărârea va veni

să stimuleze schimburile comerciale, economice, sper că și investițiile din țările respective. Sunt convins că vom reuși să avansăm, cel puțin cu statul Israel, în identificarea unor soluții pentru ca și cetățenii noștri să poată beneficia de același tratament”, a spus ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Iurie Leanca.

Decizia finală în acest sens urmează a o ia Parlamentul.

Din 2006, în Moldova pot intra fără vize cetățenii statelor membre ale Uniunii Europene, Statelor Unite ale Americii, Canadei, Elveției, Norvegiei, Islandei și Japoniei.

ȘTIREA ZILEI

Cinci avantaje pentru investitorii străini în Moldova

Organizația pentru Atragerea Investițiilor și Promovarea Exporturilor (MIEPO) a evidențiat cinci avantaje, ce i-ar determina pe potențialii investitori străini să-și extindă afacerile în Moldova.

Potrivit lui Andrei Timuș, directorul MIEPO, aceste avantaje constau în regimul fiscal favorabil, în parte prin existența cotei 0 la impozitul pe profitul nedistribuit al companiilor; posibilitatea de a activa în zonele economice libere (cota 0 la impozitul pe profit, neaplicarea la mărfurile produse în ZEL și exportate a TVA și accizelor (inclusiv la cele din grupul mărfurilor accizate); forța de muncă, deocamdată, mai ieftină decât în țările

din regiune - 1,5 euro/oră, față de circa 3 euro/oră în Ucraina și 4 euro/oră în România și Bulgaria. Alte două avantaje țin de faptul că R. Moldova beneficiază de regimul asimetric de comerț (preferințe comerciale autonome) cu UE și poate exporta fără aplicarea taxelor majoritatea mărfurilor și produselor, de asemenea, are semnate acorduri de liber schimb cu alte 42 de țări, este membră a OMC, participă la CEFTA și alte aranjamente economice europene și internaționale.

Timuș a precizat că la începutul anului curent volumul investițiilor străine atrase în economia Moldovei se cifra la 2,6 mlrd dolari. Investițiile provin din 85 de state ale lumii. Circa 76% din volumul total al

investițiilor sunt din țările UE. Printre țările care au făcut cele mai mari investiții în economia Moldovei se înscriu Olanda (22%), Cipru (11,4%), Italia (11,2%), Federația Rusă (7%), Spania (5,7%), Germania (5,6%), SUA (4,7%), Marea Britanie (4,4%), Franța (3,7%), România (3,3%).

Cele mai atractive sfere pentru investiții s-au dovedit a fi comerțul cu ridicata și amănuntul (26%), industria de procesare (22%), energetica, industria gazelor, apei și serviciilor de canalizare (15%), industria hotelieră și de restaurante (13%), servicii financiare (13%), domeniul imobiliar (10%) și altele.

INFO-PRIM NEO

Evoluția remitențelor: sfârșitul crizei e pe-aproape?

La 15 ianuarie, Banca Națională a Moldovei (BNM) a publicat datele pe noiembrie 2009 asupra transferurilor mijloacelor bănești din străinătate efectuate de persoanele fizice prin băncile comerciale. Evoluția acestor transferuri aproximează evoluția remitențelor de la muncitorii emigranți.

Reamintim că anume scăderea remitențelor a fost una din cauzele fundamentale ale actualei crize economice în Moldova. Conform BNM, valoarea totală a transferurilor efectuate de persoanele fizice în noiembrie era de 102,2 milioane dolari, față de 111,5 milioane dolari în octombrie. Scăderea nu ar trebui să deranjeze, evoluția dată înscriindu-se în caracterul sezonier al acestui indicator. După toate aparențele, în decembrie 2009 volumul mijloacelor transferate a crescut din nou (estimarea noastră este de 130-135 milioane dolari). Datele pe noiembrie 2009 (și estimarea noastră pe decembrie) pentru volumul mijloacelor transferate sugerează că trendul negativ în evoluția remitențelor

care a predominat în ianuarie-august 2009 a ranversat și că în prezent produce o recuperare.

În ultimă instanță, aceste date sugerează că se produce o stabilizare sau chiar o ușoară creștere economică în zonele unde lucrează emigranții moldoveni (mai puțin în Rusia, judecând după cota în scădere a rublei rusești în totalul mijloacelor transferate). Deocamdată este precoce să vorbim despre o reluare economică fermă, dar corelând evoluția banilor transferați de cetățeni cu evoluția exporturilor, comerțului intern și serviciilor prestate populației în noiembrie, putem afirma că în prezent, probabil, deja se produce o stabilizare economică. Ținând cont de lagurile (decalajele) de timp caracteristice, am putea să ne așteptăm ca în primul trimestru al anului 2010 să se manifeste o stabilizare fermă a economiei moldovenești, iar o ușoară creștere – deja în trimestrul doi 2010.

VALERIU PROHNIȚCHI,
Centrul analitic independent
„Expert Grup”

Cartea revanșei bătută cu asul din mânecă?

Opțiunea Partidului Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM) în favoarea boicotării alegerilor șefului statului pentru a se revanșa la eventualele alegeri parlamentare anticipate din 2010 a transferat criza politică din 2009 în 2010.

În acest sens, Anul politic 2010 va purta amprenta evenimentelor din 2009, iar PCRM poartă întreaga responsabilitate pentru perpetuarea crizei politice. La rândul lor, componentele Alianței pentru Integrare Europeană (AIE) poartă întreaga responsabilitate pentru managementul crizei generate de comportamentul PCRM.

Eventualele metode utilizate de AIE pentru depășirea crizei generate de intențiile revanșarde ale PCRM trebuie să fie impecabile, atât din punct de vedere a normelor de drept, cât și din punct de vedere al criteriilor de eficiență. Numai

procedând astfel acțiunile AIE vor avea legitimitate în ochii alegătorilor și suport din partea partenerilor internaționali ai Republicii Moldova. În linii mari, există patru variante de depășire a blocajului instituțional:

SCENARIUL NR. 1

Prima și cea mai probabilă variantă este cea care pune în prim plan principiul – regulile jocului nu se schimbă în timpul jocului. Ar fi onest să nu se schimbe nimic în legislație până la depășirea definitivă a crizei, însemnând că alegerile parlamentare anticipate ar trebui fixate conform prevederilor constituționale pentru vara sau, cel târziu, pentru toamnă anului 2010. Această variantă menține înaltă probabilitatea perpetuării crizei, întrucât societatea rămâne divizată și polarizată. Drept urmare, rezultatele alegerilor parlamentare anticipate din 2010 pot repeta situația când nici una din forțele politice individuale sau agregate nu va avea destule

TEXT de IGOR BOȚAN,

Asociația pentru Democrație
Participativă ADEPT

mandate pentru alegerea șefului statului. Statistica celor 10 ani de după modificarea Constituției confirmă că din opt tentative de alegere a șefului statului, cu votul a cel puțin 3/5 de deputați, șase au eșuat. Ținând cont de calitatea culturii politice moldovenești ar fi o greșeală la limita prostiei ca să nu se încerce schimbarea lucrurilor, astfel încât să fie posibilă depășirea eventualelor impasuri legate de alegerea șefului statului. Totuși, această variantă ar fi preferabilă dacă ar exista estimări credibile că PCRM nu va obține un scor suficient pentru a recurge iarăși la boicot.

SCENARIUL NR.2

Cea de a doua variantă se referă la o eventuală inițiativă de modificare a articolului 78 din Constituție prin votul Parlamentului. Modificarea ar trebui să țină strict de modalitatea alegerii șefului statului, astfel încât să fie evitate blocajele ulterioare. Pentru realizarea acestei variante AIE ar trebui să facă un apel de susținere către PCRM. De fapt, PCRM ar putea chiar s-o ia înaintea AIE, întrucât nu există raționamente de ce această variantă nu i-ar conveni, iar AIE ar fi pus în dificultate dacă o astfel de propunere ar veni din partea PCRM. Modificarea ar putea viza alegerea șefului statului în câteva tentative, cu reducerea succesivă a numărului de voturi ale deputaților, necesare în acest scop, sau chiar prin alegerea directă a șefului statului. Dacă între AIE și PCRM s-ar ajunge la un consens în această privință, atunci modificarea propriuzisă și întrarea ei în vigoare ar putea avea loc până la desfășurarea alegerilor parlamentare anticipate. Consensul în această privință este principal, întrucât, în mod normal, intrarea în vigoare a modificării ar trebui să aibă loc după stingerea tuturor acțiunilor prevăzute de normele Constituției nemodificate. În principiu, AIE ar putea iniția procedura de modificare a articolului 78 și fără suportul declarat al conducerii PCRM. Având în vedere că intențiile revanșarde ale PCRM au provocat sciziunea acestuia, s-ar putea ca până la dizolvarea actualului Parlament acest proces să continue, numărul parlamentarilor PCRM scăzând sub 40, deci modificarea

Constituției fiind, în principiu, posibilă și fără acordul conducerii formațiunii. Probabilitatea descreșterii ratingului PCRM devine tot mai mare și din cauză că liderul formațiunii, Vladimir Voronin, își pierde treptat interesul pentru politică, lucru care se manifestă prin ignorarea ședințelor Parlamentului.

SCENARIUL NR.3

Cea de a treia variantă poate fi doar o consecință a eventualei respingeri de către PCRM a ideii de modificare a Constituției prin votul Parlamentului. În această situație, AIE ar putea iniția un referendum consultativ privind modificarea articolul 78 din Constituție, fiind vorba strict despre o realizare a promisiunilor electorale a două din componentele AIE. PLDM și PDM au promis alegătorilor să modifice Constituția, astfel încât șeful statului să fie ales prin vot direct, iar referendumul ar fi o acțiune susținută de alegători, întrucât, potrivit sondajelor de opinie, aproximativ 70% din respondenți sunt în favoarea opțiunii alegerii directe a șefului statului. Ca urmare a unui vot pozitiv la referendum, Constituția ar trebui oricum modificată de către Parlament. Această variantă ar fi utilă pentru componentele AIE din considerente de "reglare a conturilor" politice cu PCRM. Referendumul ar oferi un cadru nemaipomenit pentru a convinge opinia publică de vinovăția PCRM pentru boicot, blocaje, irosirea banilor publici în scopul revanșării, menținerea situației de incertitudine politică, blocarea suportului financiar

internațional pentru R. Moldova etc. De fapt, un astfel de referendum ar fi un preludeu pentru desfășurarea alegerilor parlamentare anticipate, în cadrul cărora, scorul PCRM ar putea fi adus sub capacitatea de blocaj. Cu o singură precizare – AIE trebuie să rămână consolidată și să reușească cel puțin să mențină situația social-economică pe linia de plutire.

SCENARIUL NR.4

Cea de a patra variantă se referă la utilizarea așilor din mână în vederea evitării alegerilor parlamentare anticipate. De fapt, metodele vehiculate întru

realizarea acestei variante – adoptarea unui constituții noi sau adoptarea unei redacții noi a actualei Constituții, dacă ar fi aplicate, ar fi în egală măsură imorale și dăunătoare. Actualul Parlament este sortit să fie dizolvat printr-o normă imperativă a Constituției în vigoare. Orice manipulări cu așii din mână pentru a evita dizolvarea acestui Parlament este profund imorală, iar cei care ar încerca să procedeze așa, oricum, vor fi percepuți ca persoane care sunt gata să facă orice numai să-și salveze fotoliile. În plus, "salvarea" unui Parlament, de fapt, nefuncțional, cu o majoritate fragilă, îi va mai adăuga un "păcat mortal" – îl va lipsi de legitimitate, lucruri, care puse împreună, vor aduce daune imense dezvoltării normale a țării. Iar carierele politice ai celor cu așii în mână pot naufragia. În definitiv, realizarea variantei cu așii din mână este, practic, imposibilă. Rigiditatea Constituției R. Moldova invocată în Hotărârea Curții Constituționale nr.57 din 3 noiembrie 1999 ar însemna în termeni practici că indiferent de intențiile legate de modalitatea schimbării textului actualei Constituții, oricum este inevitabilă respectarea tuturor procedurilor și termenelor prevăzute de articolele Constituției. Sigur, interpretări pot fi diferite, însă până la urmă Curtea Constituțională va trebui să-și spună ultimul cuvânt. Din această perspectivă, Comisia pentru reforma constituțională stabilită prin decret prezidențial la 1 decembrie 2009 ar trebui să funcționeze liniștit pentru a-și duce la bun sfârșit misiunea, evitând încercările de oferire a soluțiilor rapide pentru "salvarea" actualului Parlament.

18 IANUARIE 2010

Drumul lung spre Uniunea Europeană

La mijlocul lunii ianuarie, a avut loc prima rundă de negocieri în vederea semnării Acordului de asociere cu Uniunea Europeană. Deși oficialii de la Chișinău consideră că pentru R. Moldova aceste negocieri reprezintă un pas important pentru integrarea țării, experții politici prognozează că acestea ar putea dura cel puțin trei ani. În același timp, cel puțin în viitori cinci ani, nu se pune problema liberalizării vizelor, luând în considerație exemplul Ucrainei, care negociază deja de trei ani semnarea acestui Acord.

1 Pe 12 ianuarie 2009, a avut loc prima rundă de negocieri cu privire la semnarea Acordului de asociere a Republicii Moldova la Uniunea Europeană, la care a participat ministrul de Externe al Republicii Moldova, Iurie Leancă, și șeful Direcției pentru politică externă a Comisiei Europene, Gunnar Wiegand. „Republica Moldova a trecut cu brio prima rundă de negocieri, în vederea semnării Acordului de asociere cu Uniunea Europeană”, susțin diplomații.

La finele întrevederii, ambii delegați s-au arătat mulțumiți de rezultatele acestei întâlniri. „Semnarea Acordului de asociere va aduce multe beneficii R. Moldova, care se va bucura de un pachet de asistență macrofinanciară pentru a face față crizei economice, iar suma va fi una semnificativă”, susține Gunnar Wiegand. Potrivit oficialului european, odată ce va semna Acordul, RM va fi partener al UE și puține țări se bucură de acest statut. În același timp, Wiegand susține că Moldo-

va trebuie să ajungă din urmă Ucraina, în ce privește etapa negocierilor.

„UN PRIM DIALOG
ÎN VEDEREA RIDICĂRII
NIVELULUI DE TRAI
ÎN MOLDOVA”

Experții politici consideră că acest Acord va aduce R. Moldova doar beneficii. „R. Moldova va trebui să implementeze legile și practicile europene, ceea ce va duce la creșterea bunăstării populației”, a declarat Vlad Lupan, expert politic independent. Acest proiect de lege presupune o serie vastă de reforme. „Este un mic pas spre integrare europeană, pasul cel mare va fi realizat atunci când negocierile se vor încheia”, susține Lupan.

Faptul că a avut loc prima rundă de negocieri arată că există o deschidere a UE pentru țara noastră. Relațiile dintre R. Moldova și UE vor acoperi toate sferele vieții: politică, infrastructură, energie, mediu, domeniu social, mediu încon-

Foto: Constantin Grigoriță

jurător și celelalte sfere. Negocierile reprezintă un prim dialog dintre UE și R. Moldova, în vederea ridicării nivelului de trai în R. Moldova.

Referindu-se la momentul în care va fi liberalizat procesul de obținere a vizelor, expertul spune că unele scenarii optimiste susțin că aceasta se va întâmpla în cel mult un an. „Pesimiștii cred, însă, că moldovenii vor scăpa de vizele de intrare în UE peste trei sau chiar cinci ani, dat fiind faptul că Ucraina, care deja de trei ani negociază un acord de asociere cu UE, încă nu știe când vor fi înlăturate vizele pentru ei”, comunică Lupan.

„PROVOCAREA MAJORĂ RĂMÂNE A FI PREGĂTIREA NEGOCIATORILOR MOLDOVENI”

Analistul politic, Denis Cenușă, într-un comentariu publicat pe blogul personal, susține că deschiderea negocierilor pentru Acordul de asociere cu UE constituie primul succes al politicii externe moldovenești în acest an. „Acest fapt demonstrează că noua guvernare a R. Moldova este susținută practic fără rezerve de către toți partenerii europeni”, scrie Cenușă.

În același timp, calitatea acestor negocieri va determina cum va fi susținut parcursul european al țării, deoarece în cazul că se vor omite unele aspecte legate de capacitatea de implementare și aplicare exhaustivă a reformelor, aceasta va împiedica buna realizare a Acordului de asociere. Provoacarea majoră rămâne a fi pregătirea negociatorilor moldoveni, care ridică unele dubii. Aceasta rezultă în urma corupției prezente în instituțiile de stat, dar și din încercările noii guvernări de a reapeza din temelie rețeaua diplomatică moldovenească de peste hotare, “crescută” de puterea precedentă.

Următoarele negocieri cu Uniunea Europeană vor avea loc în a treia săptămână a lunii martie 2010, adică după data de 15 a lunii. De data aceasta, oficialii se vor întâlni la Bruxelles.

JURNAL DE CHIȘINĂU

Senatul român a ratificat

Acordul privind micul trafic de frontieră

Senatul român a ratificat pe 14 ianuarie 2010, cu unanimitate de voturi, Acordul dintre Guvernul României și Guvernul R. Moldova privind micul trafic de frontieră, semnat la București, la 13 noiembrie 2009.

Președintele Comisiei pentru politică externă, Titus Corlățean, a menționat că ratificarea acordului cu R. Moldova este „un semnal politic pe care România îl lansează atât în relațiile cu Republica Moldova, cât și cu Uniunea Europeană”. Totodată, senatorul Corlățean a opinat că acest acord va fi profitabil pentru cetățenii R. Moldova, în primul rând. Senatorii au menționat că în relația cu Republica Moldova, în cele ce urmează se va pune accent pe readucerea politicii inițiate în anii 1998-2000, în ceea ce privește comunitățile românești de pretutindeni. La final de ședință, senatorii au ratificat, în unanimitate, Acordul dintre guvernele României și Republicii Moldova.

La începutul săptămânii, și deputații români au votat, în unanimitate, proiectul de Lege de ratificare a Acordului româno-moldovean privind micul trafic de frontieră între cele două țări, care permite șederea fără viză în România pentru o perioadă limitată a moldovenilor din zona frontierei comune.

Acordul de mic trafic la frontieră, dintre România și Moldova, a fost semnat pe 13 noiembrie 2009, la București, cu ocazia vizitei premierului moldovean Vlad Filat. Conform acordului, cetățenii care locuiesc în mod legal la cel puțin 50 kilometri de la frontiera moldo-română, de cel puțin un an, vor putea să intre și să rămână doar în zona de frontieră a statului vecin pentru o perioadă neîntreruptă de trei luni. Documentul a fost promulgat ieri de către președintele român Traian Băsescu și a intrat în vigoare.

JURNAL DE CHIȘINĂU

Iurie Leancă:

„Investitorii străini sunt încă precauți. Avem nevoie de timp ca să-i convingem să investească în R. Moldova”

Interviu cu **Iurie Leancă**,
viceprim-ministru,
ministru al Afacerilor
Externe și Integrării
Europene

– Domnule ministru, la sfârșitul anului trecut ați vizitat mai multe state ale Uniunii Europene unde v-ați întâlnit cu comunitățile de moldoveni. Ce ați discutat cu diaspora din Moldova?

– Obiectivul întâlnirilor cu comunitățile de moldoveni din afara țării este nu să vorbim noi, oficialii de la Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, ci să-i ascultăm pe cetățenii noștri, pentru a afla cu ce probleme se confruntă ei în țările de reședință. Din alt punct de vedere ne interesează și în ce măsură misiunile diplomatice ale R. Moldova soluționează problemele migranților moldoveni.

Din păcate, nu avem prea multe pârghii pentru a soluționa toate probleme. Am avut

patru întâlniri cu comunitățile de moldoveni – la Bruxelles, Milano, Roma și Atena. În urma discuțiilor am identificat o serie de probleme care, pare-se, sunt caracteristice pentru toți cetățenii noștri aflați peste hotare. E vorba de protecția socială, calitatea serviciilor prestate de misiunile diplomatice, în special de secțiile consulare ale ambasadelor. Suntem în faza întocmirii unei liste cu probleme care va fi prezentată Guvernului, pentru că foarte multe probleme depășesc atribuțiile Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene. Prin urmare, este nevoie și de implicarea altor instituții.

– Care sunt cele mai stringente probleme ale moldovenilor aflați

TEXT de **DIANA LUNGU**

Foto: Constantin Grigoriță

legal sau ilegal peste hotare? Cum încercați să le soluționați?

– Avem semnate acorduri de protecție socială doar cu două țări – Bulgaria și Portugalia –, însă asta este cea mai mare problemă a concetățenilor noștri. Ei se îngrijorează că în lipsa unui cadru legal nu vor putea primi pensie. Am discutat cu înalți oficiali din Italia, Grecia, Cipru și Spania această problemă și sper că în timpul apropiat vom elabora și semna astfel de acorduri și cu aceste țări. Însă, procesul e de durată. De exemplu, în primăvara anului 2010 Grecia ar putea trimite în Moldova o echipă de experți care să discute această problemă.

Noua guvernare are ca obiectiv modernizarea R. Moldova, ceea ce înseamnă inclusiv reforme economice. Cetățenii au nevoie de condiții de viață decente, ca în țările în care lucrează – drumuri bune, apă calitativă, aer curat, dar și certitudinea că poliția nu-și va bate joc de ei. Pe de altă parte, oamenii vor să aibă certitudinea că fenomenele birocratice nu-i vor afecta atunci când își vor investi banii într-o afacere. Cetățeanul vrea să fie sigur că va găsi în Moldova locuri de muncă bine plătite. Noua guvernare poate atrage investiții străine și poate crea locuri de muncă. Suntem abia la început de cale. Nu este atât de simplu ca după opt ani de guvernare comunistă să schimbăm imaginea R. Moldova pe plan extern. Investitorii străini sunt încă precauți. Avem nevoie de timp ca să-i convingem să investească în R. Moldova.

În plus, R. Moldova a organizat un târg al locurilor de muncă la Berlin pentru moldovenii ce muncesc în Germania. De asemenea, autoritățile italiene și-au asumat angajamentul de a organiza cursuri pentru vinificatorii moldoveni, după care îi stimulează să se întoarcă acasă și să aplice cunoștințele în practică.

– La congresul Asociației Comunităților Unite ale Moldovei de la Roma din 7-8 martie 2009 migrații au cerut reducerea costurilor documentelor necesare pentru călători, diminuarea taxelor consulare, dar și crearea oportunităților de investiții a căștigurilor din străinătate în eco-

„Costurile pentru serviciile consulare e o problemă dureroasă. Prețurile sunt în USD, însă cetățeanul achită taxele în EURO, iar în fiecare zi apar ajustări. Vom propune ca legislația în vigoare să fie modificată așa încât în țările din spațiul EURO prețurile pentru serviciile consulare să fie în EURO. Bineînțeles, vom încerca să optimizăm, adică să reducem prețurile. Eu în calitate de ministru de Externe nu pot cere ca prețurile să fie reduse brusc, ci gradual, având în vedere bugetul auster.”

nomia Moldovei. Ce întreprinde noua guvernare pentru a soluționa aceste probleme?

– Într-adevăr, costurile pentru serviciile consulare e o problemă dureroasă. Prețurile sunt în USD, însă cetățeanul achită taxele în EURO, iar în fiecare zi apar ajustări. Vom propune ca legislația în vigoare să fie modificată așa încât în țările din spațiul EURO prețurile pentru serviciile consulare să fie în EURO. Bineînțeles, vom încerca să optimizăm, adică să reducem prețurile. Eu în calitate de ministru de Externe nu pot cere ca prețurile să fie reduse brusc, ci gradual, având în vedere bugetul auster.

O altă problemă semnalată de migrații

ar putea fi soluționată de Ministerul Educației. Copiii migraților au nevoie de manuale în limba română și spații în care ar putea fi deschise școli duminicale. Din păcate, nu toate manualele sunt bune pentru ei, căci pentru mulți copii limba română este o limbă străină.

– Alegerile parlamentare anticipate par inevitabile. Cum vor vota migrații moldoveni la următoarele parlamentare? Iarăși numai la misiunile diplomatice sau aveți alte soluții?

– Există o practică europeană de deschidere a secțiilor de votare pe întreg

▷ teritoriul țării unde locuiesc cetățeni ai statului care organizează alegerile. Așa a făcut și România la alegerile prezidențiale din anul trecut. De exemplu, în Italia au fost deschise peste 50 secții de voturi pentru cetățenii României, iar în R. Moldova - 13. Așa vom proceda și noi la viitoarele alegeri.

În momentul în care vom avea și alegeri, peste un an, peste un an și jumătate sau când vor fi stabilite, vom solicita acceptul fiecărei țări pentru a deschide secții de votare acolo unde se află compact cetățenii noștri. Deja ne-am interesat care este procedura, primul pas fiind solicitarea acceptului pentru deschiderea secțiilor de votare. De exemplu, am vorbit cu consulul onorific în Cipru care mi-a spus că acolo activează legal 15000 de cetățeni ai R. Moldova. În Cipru nu avem ambasadă, ci doar consulat onorific. Cipru este un stat mic, bănuiesc că două secții vor fi suficiente pentru desfășurarea alegerilor. În Grecia avem 20000 de cetățeni. O secție de votare la ambasadă va fi puțin, de aceea vom cere acceptul pentru deschiderea a 3-4 secții de votare.

– De cât timp are nevoie noua guvernare ca să rezolve problemele moldovenilor de peste hotare?

– Nu pot să fac promisiuni. Nu pot să vă spun că de exemplu într-o lună voi reduce tarifele la serviciile consulare. Pentru asta trebuie de modificat cadrul legal. De doi ani încercăm să trecem prețurile din USD în EURO ca omul să știe cât și pentru ce are de plătit la secțiile consulare. Avem o serie de proiecte de legi. Urmează să luăm o decizie.

– Când vor putea beneficia cetățenii R. Moldova de regimul liber de vize?

– Acum patru luni, relația noastră cu Uniunea Europeană era în impas. La 21 decembrie 2009, am făcut primii pași în direcția apropierii în cadrul Consiliului de Cooperare și Parteneriat R. Moldova – Uniunea Europeană. Ucraina discută deja de doi ani la acest subiect și nu prea a avansat. Noi avem șansa să recuperăm această pierdere de doi ani, să ajungem Ucraina și să-i depășim pentru că noi suntem mai puțini,

„Există o practică europeană de deschidere a secțiilor de votare pe întreg teritoriul țării unde locuiesc cetățeni ai statului care organizează alegerile. Așa a făcut și România la alegerile prezidențiale din anul trecut. Așa vom proceda și noi la viitoarele alegeri.”

iar moldovenii de peste hotare nu creează probleme. Dar cât va dura, nu putem spune deocamdată. Ca să obții liberalizarea regimului de vize trebuie să muncești pe plan intern. Sunt mai multe probleme cu administrarea frontierei, cu pașapoartele biome-

trice, dar mai este și contextul european. Politicienii de acolo nu sunt foarte deschiși să discute astfel de subiecte.

Vă mulțumim! 🇷🇴

Italia

Fabricat în "Codrul" din Bologna

„Codru” în Bologna! Cred că vă imaginați frumoasele păduri din Moldova? Nu este chiar așa. Italia se mândrește cu munți așa că o familie de moldoveni a decis să facă în Italia un altfel de „Codru” – un magazin cu produse alimentare moldovenești. Afacerea este gestionată de Viorica Bernaz, care este ajutată de mama sa Maria Rusnac.

Viorica a ajuns în Bologna în 1997. Aici a făcut Facultatea de Economie și Comerț, absolvind-o în 2004. Patru ani mai târziu, a decis să deschidă împreună cu mama sa, învățătoare de clasele primare, un magazin de produse alimentare „made in Moldova”.

La „Codru” se comercializează doar produse fabricate în Moldova – vinuri și divinuri, bomboane și ciocolate etc. „Moldova este o țară agricolă și are multe produse bune. Am vrut ca și în Europa să fie cunoscute. Am luptat și am muncit din greu un an și două luni pentru a deschide magazinul. Legislația locală este destul de severă. A fost greu să obțin certificatele pentru magazin de la primărie. M-am descurcat pentru că am studii economice”, ne spune Viorica.

Ea afirmă că a fost personal la Dusseldorf, la o expoziție a produselor „made in Moldova”, după care a început să importe vin. Deocamdată nu are un partener de afaceri în Moldova, așa că agenții economici îi livrează marfa până la graniță. Viorica spune că nu este ușor și nu i-a fost ușor nici l-a început când a trebuit să treacă peste toate regulile impuse de italieni la deschiderea unei afaceri.

Cei mai frecvenți cumpărători ai magazinului „Codru” nu sunt moldovenii, cum am tinde să credem, ci ucrainenii, grecii, polonezii și italienii. De cele mai multe ori moldovenii se aprovizionează cu produse de acasă, aduse de microbuzele care fac naveta Moldova - Italia. Mai vin ei și pe la magazin, mai ales când știu că italienii la care muncesc sau prietenii italieni preferă vinul moldovenesc.

Viorica Bernaz este mulțumită de succesul afacerii ei iar acum vrea să aducă pe tejelele magazinului „Codru” produse lactate și salamuri moldovenești. „Multe produse nu putem să le importăm fiindcă sunt în concurență cu ale italienilor. Un produs ca să ajungă în Italia trebuie să respecte toate normele de igienă, ambalaj și nu în ultimul rând legile Uniunii Europene”, afirmă moldoveanca.

Viorica Bernaz spune că nu are de gând să se întoarcă acasă deoarece în Italia se simte ca acasă, mai ales că are deja cetățenie italiană. Vrea, totuși, să vadă Moldova deoarece nu a mai fost acasă de 13 ani.

LILIANA PAVEL
Fotografii de autor

Bucate portugheze pe mesele moldovenilor

Au vândut casa, și-au lăsat cei doi copii în grija părinților și au plecat într-o țară străină a cărei limbă nu o cunoșteau. Nu aveau decât dorința de a munci și visul de a-și deschide propria afacere.

Interviu de **DIANA LUNGU**
Fotografii de autor

Asta se întâmplă acum zece ani când primii moldoveni duceau numele țării noastre peste hotare, mai mult sau mai puțin legal. Pentru ei a fost o încercare grea plină de riscuri. Este povestea soților Luca din Sângerei. Astăzi, ei își gestionează propriile afaceri și, cel mai important, o fac la ei în țară.

Deși e proprietara unui restaurant din Sângerei, am găsit-o pe Tatiana spălând vesela. Îmi spune că bucătăreasa s-a îmbolnăvit și ea nu a ezitat să-și pună șorțul dinainte ca o adevărată gospodină. Toată ziua va găti bucate, va da cu mătura și va spăla vesela. Asta a învățat în Portugalia, unde, timp de zece ani, a adunat bănuț cu bănuț până și-a văzut visul cu ochii. „În străinătate nu există șefi. Afacerile sunt de multe ori de familie și fiecare îndeplinește mai multe sarcini”, îmi explică Tatiana.

BILET SPRE PORTUGALIA

Istoria familiei Luca începe la fel ca cea a multor moldoveni care au plecat în primii ani de tranziție în străinătate. „Primul a plecat soțul, în Rusia. Când ne-am căsătorit o duceam cam greu. Ambii eram studenți din familii numeroase, cu câte șase frați fiecare”, își începe povestea Tatiana. În 1999 s-au întors de la Moscova, hotărâți să se stabilească acasă, să-și termine de construit casa. Soțul a plecat la Chișinău să cumpere mobilă și s-a întors cu un bilet spre Portugalia. Peste cinci luni a plecat. “I-a fost foarte greu. Nu cunoștea limba și nici moldoveni nu erau atât de mulți ca acum. Peste cinci luni, văzând că lui îi este foarte greu, am vândut casa și am plecat și eu. Ne-am gândit că eram tineri și vom putea porni totul de la zero. Am lăsat

copiii la soacră și am plecat.... Ajunsă în Portugalia, am început să-mi caut de lucru. Nu puteam sta în casă fără să muncesc”, își amintește Tatiana.

Zis și făcut. Deși putea spune doar „bună ziua” și „mulțumesc” în portugheză, a reușit să se angajeze într-un restaurant din Lisabona ca bucătar. Meseria nu îi era străină, fiindcă a avea studii de tehnolog alimentară. În scurt timp, a ajuns bucătar-șef. „Am desenat legumele, produsele cu care lucram, le-am scris numele în portugheză și cu restul angajaților comunicam prin gesturi”, zice Tatiana.

În trei luni a reușit să învețe limba, iar în cei zece ani trăiți în Lisabona a ajuns să

lucreze în cele mai vestite restaurante din capitala portugheză. „În primele mele luni de lucru am fost nevoită să pregătesc bucate pentru un botez la care participau 80 de persoane. Aveam mari emoții, dar clienții au rămas mulțumiți. M-au chemat în sala restaurantului și au aplaudat în semn de mulțumire”, își amintește cu emoții Tatiana.

Abia după trei ani a reușit să-și legalizeze șederea. Imediat s-a întors în țară ca să-și ia copiii.

BUCATE DUPĂ REȚETE PORTUGHEZE

E ora mesei și în curând localul se va umple. Discutăm despre afacerea sa. Deși pare micuț la prima vedere, restaurantul amenajat cu gust, cu elemente de decor marine este unic în oraș. În timp ce umple farfuriile pentru clienți, Tatiana îmi explică de ce localul său e neobișnuit. „Eu pregătesc bucate pe care nu le întâlnești în altă parte”, spune ea.

Deși a deschis localul în vara anului trecut, are deja clienți fideli care-i trec pragul în fiecare zi. Bucatele le pregătește după rețetele portugheze. Meniul este de cele mai multe ori alcătuit din produse din pește, bucate la grătar, carne marinată în sosuri speciale. „În oraș nu mai găsești bucate ca la mine”, mă asigură cu mândrie șefa localului. „Unde mai pui că nu e scump”, continuă Tatiana. Pentru un „felul doi” clienții scot din buzunar 20

de lei. În plus, ea are și oferte speciale în dependență de anotimp. Vara este deschisă terasa, unde găsești muzică vie, iar iarna oferă clienților vin fierț.

Cea mai mare mândrie a soților Luca este faptul că au oferit locuri de muncă pentru mai bine de 30 de tineri. Restaurantul nu e singura lor afacere. Acum trei ani, Vasile s-a întors primul din Portugalia și a deschis la Sângerei o firmă de taxi care are acum 20 de mașini, un magazin de materiale de construcții și un auto-service.

„SOCOTEALA DE LA TÂRG NU SE POTRIVEȘTE CU CEA DE ACASĂ”

Aflu că fiecare membru al familiei este implicat în afaceri. „Eu sunt contabilă la ambele firme. Am învățat și asta să fac. Soțul e cu firma de taxi, iar băieții cu materialele de construcție și reparația mașinilor. De mici i-am implicat în afacerile familiei”, povestește Tatiana.

În Moldova s-au întors nu pentru că le mergea rău în străinătate, ci pentru că vroia să fie gospodină în propriul restaurant. „Viitorul copiilor mei nu-l vedeam în străinătate”, îmi explică Tatiana.

Mai puțin optimist, Vasile îmi spune că „socoteala de la târg nu se potrivește cu cea de acasă”. Au investit în afaceri circa 6 mil. de lei și încă mai au datorii la bancă. Obișnuit cu modul de lucru din Portugalia, îmi spune că realitățile din Moldova sunt un pic diferite decât cele văzute în străinătate. Impozitele și controalele le dau cele mai mari bătăi de cap.

Criza nu i-a ocolit nici pe ei, iar despre susținerea din partea statului nu se face prea simțită. Cât despre concurență, în oraș mai este o firmă de taxi, dar nu se plânge de lipsa clienților.

„Totuși, în străinătate e mai ușor să deschizi o afacere. Chiar dacă acolo statul nu te ajută, nici nu te incurcă”, explică Vasile.

Pentru viitor nu-și face planuri mari. Se gândesc să extindă restaurantul căci, „dacă ai început o activitate, înapoi drum nu este. Numai înainte”. 📍

Clinica Ludmilei din Torres Novas

Are ochii cafenii, fața deschisă la culoare, părul șaten ca și majoritatea femeilor din Europa de Est, dar, totuși, dacă o întâlnești pe stradă, nu îți dai seamă că e emigrantă. Ea este Ludmila Cobâleac, medic-pediatru, șefă în propria Clinică din orașul Torres Novas, Portugalia. S-a născut în Republica Moldova, municipiul Chișinău, acum 33 de ani. A absolvit Facultatea de Medicină "Nicolae Testemițanu", specialitatea Pediatrie. Femeie de succes, căsătorită, mamă exemplară pentru cei doi fii ai ei, David (7 ani) și Daniel (4 ani), care de altfel s-au născut în Portugalia. Doamna Ludmila ne-a împărtășit și nouă bucuria succesului ei.

Știe că de ea depinde "pulsul" activității Clinicii pe care o conduce, pentru că are o misiune de primă importanță. De regulă, asemenea femei reușesc în toate. Pentru că au inteligența necesară, știu să-și organizeze timpul, iar cei de acasă le oferă tot sprijinul.

– Doamnă Ludmila, când și ce va determinat să părăsești țara?

– Prin anul 2000, din cauza crizei social-

economice și politice în care se afla R. Moldova și, cu părere de rău, încă mai continuă să se afle, am hotărât să plecăm din țărișoara noastră în speranța că vom avea parte de un viitor mai bun. Soțul a fost primul care a luat calea spre Portugalia.

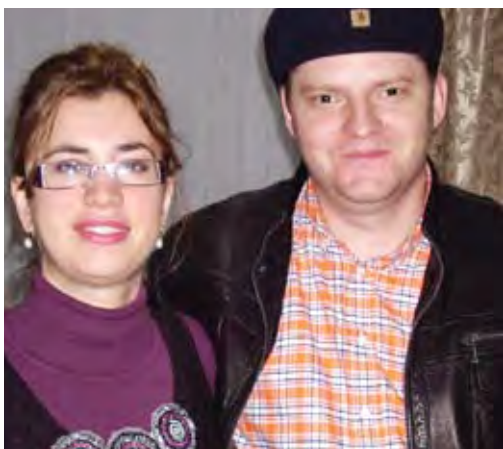
– De ce anume Portugalia?

– De ce Portugalia? De multe ori această întrebare ne-o pun și portughezii. Ei spun că există țări mult mai prospere și situate mult mai aproape de R. Moldova. Ei rămân nedumeriți pentru că nu găseam nici atunci și nici astăzi un răspuns la această întrebare, deoarece decizia soțului de a pleca în Portugalia a fost una spontană. La vremurile de atunci nici eu nu aveam careva preferințe sau alternative. Nu a fost o decizie care s-ar fi bazat pe anumite criterii. Deci, pot să spun că a fost destinul, soarta dacă vreți.

– Ce semnifică pentru dvs. experiența în Portugalia?

– Aici, în Portugalia, am învățat foarte multe. Știți, cineva, cândva a spus: „Cine a emigrat a devenit mai înțelept!” Într-adevăr așa este.

Interviu de **OLESEA TANAȘCIUC,**
Lisabona
Fotografii de autor

Ludmila Cobăleac și soțul său, Oleg, sunt businessmani de succes în Portugalia

Astăzi, pot să afirm și eu același lucru. Am devenit mai înțelepți. Este o experiență unică, dar, totuși, vreau să vă spun că viața în străinătate nu este pentru orice om. Emigrantul se „coace” într-un cuptor unde cel tare este mai tare, iar cel slab devine mai slab. Am văzut foarte mulți concetățeni în momente de disperare, necăjiți, dar și concetățeni prosperi. La început problema cea mare a fost bariera lingvistică.

– Cum ați reușit s-o depășiți?

– Este ceva groaznic când nu poți comunica cu cei din jur. A fost o perioadă foarte complicată. Însă guvernul portughez ne-a venit în întâmpinare, organizând cursuri de limbă portugheză pentru avalanșa de imigranți din fostele republici socialiste. Astfel, guvernul portughez a contribuit într-o oarecare măsură la integrarea socială a imigranților. Nu am ezitat să profităm de această șansă și am reușit să studiem limba lor.

– La început ați fost nevoiți să munciți și în domenii diferite de calificarea dvs. profesională?

– Desigur. Am fost nevoiți să muncim în diferite domenii departe de specialitățile noastre. Soțul, Oleg, care în Moldova a absolvit Academia de Poliție “Ștefan cel Mare”, jurist de profesie, cu studii post-universitare de magistrul în drept, a activat în domeniul construcțiilor, după care la o fabrică de prelucrare a pielii, apoi la o fabrică de prelucrare a hârtiei și abia după un anumit timp și o bună pregătire și-a deschis afacerea sa în domeniul pieții financiare. Eu însă la început am lucrat în spital în calitate de ajutor de infirmieră.

– Cum v-ați simțit în acea perioadă? Ați trăit momente de depresie?

– Acea perioadă a fost una foarte complicată, pentru că am început de la zero. Da, cu siguranță, au fost momente și de depresie, dar voința și credința au fost ingredientele succesului. Nu am fost niciodată înjosiți, poate și datorită bunului simț de care am dat mereu dovadă.

– Cum ați ajuns să vă profesați meseria într-o țară străină, departe de casă?

– Specialitatea nu este recunoscută în mod automat. Trebuie să parcurgi o cale lungă și anevoioasă. Este necesar să treci o procedură de recunoaștere a studiilor care nu se obține cu puține eforturi, apoi legalizarea documentelor, stagierea, examenul de stat de medicină etc.

– Cum este societatea portugheză în viziunea dvs.? Vă considerați o familie integrată în această societate?

– Părerea mea subiectivă este că societatea portugheză e împărțită în două grupuri: una dinamică, energică și alta lentă și adormită, ba chiar dezorientată uneori. În rest, nu se deosebește de orice altă societate europeană cu excepția elementului cultural care pune în evidență identitatea oricărei națiuni, nimic mai mult. Da, pot să spun că suntem o familie integrată în societatea portugheză.

– Cum va venit ideea deschiderii unei Clinici private?

– Ideea deschiderii unei clinici private a venit de la sine, deoarece aici practicarea medicinei private este foarte răspândită. Îmi era frică la început, dar am riscat. Și astăzi n-aș îndrăzni să spun că am dat greș în luarea deciziei.

– Care credeți că sunt pilonii de bază în obținerea succesului?

– Voința, credința și multă muncă. Traiți-vă ziua de azi și gândindu-vă la ziua de mâine.

– Vă mulțumim!

Centrul Național de Ajutorare a Imigranților din Portugalia

Centrul Național de Ajutorare a Imigranților (CNAI) a fost înființat pentru soluționarea dificultăților cu care se confruntă mulți dintre imigranții în procesul de integrare în Portugalia.

CNAI vă oferă:

- Asistență socială;
- Suport informațional în vederea obținerii cetățeniei portugheze, regularizării actelor sau regroupării familiei;
- Asistența consumatorului imigrant;
- Consultații Juridice;
- Suport la echivalarea studiilor obținute în țara de origine;
- Combaterea rasismului și xenofobiei;
- Facilități de angajare în câmpul muncii sau în obținerea unui loc de trai; etc.

În sediul CNAI se află și alte instituții importante, utile imigranților:

- SEF (Serviciul de Emigranți și Frontiere);
- ME (Ministerul Educației);
- MS (Ministerul Sănătății);
- CRC (Conservatorul Registrului Central) etc.

Pe întreg teritoriul Portugaliei există trei centre CNAI: în Lisabona, în Porto și în Faro.

Contactele CNAI:

Tel 24/7 - **SOS Imigrant:**
808 257 257 (prin rețeaua fixă)
21 810 61 91 (prin rețeaua mobilă)

Vă este pus la dispoziție și serviciul Traduceri prin Telefon disponibil în 62 de limbi străine.

CNAI Lisabona

Tel.: 21 810 61 00
E-mail: informacoes@cnaiacidi.gov.pt
Orar: Luni-Vineri între orele 8.30 – 16.30

CNAI Porto

Tel.: 22 207 38 10
E-mail: informacoes@cnaiacidi.gov.pt
Orar: Luni-Vineri între orele 8.30 – 16.30

CNAI Faro

E-mail: informacoes@cnaiacidi.gov.pt
Orar: Luni-Vineri între orele 8.30 – 16.30
Sâmbăta: între orele 9.00 – 13.00

CÂT COSTĂ O NAȘTERE ÎN MOLDOVA?

Potrivit legii privind sănătatea publică, în R. Moldova nașterile sunt gratuite. Toate femeile gravide beneficiază de programul unic asigurat de Guvern, indiferent dacă mama a fost sau nu angajată în câmpul muncii. Cu toate acestea, există taxe neoficiale care sunt „achitate” doctorilor în semn de recunoștință. Astfel, întrebarea „cât costă nașterea?” este la fel de actuală ca și acum câțiva ani.

Conform unor studii realizate de Transparency International Moldova, circa 70% din populație dă mită medicilor. Iar cele mai mari sume neoficiale sunt plătite în maternități. De ce plătesc viitoarele mămici doctorilor?

Deși polița de asigurare prevede și unele proceduri medicale pe gratis, inclusiv examenul ultrasonografic (USG), Cristina Darovani spune că sistemul te obligă să plătești și pentru asta.

Ea consideră că polița de asigurare nu-i este de prea mare folos unei gravide, căci oricum mamele plătesc neoficial pentru unele servicii medicale.

De fapt, îmi spune Cristina, nașterea costă „atâta cât se tocmește tata cu doctorul”. „Fiecare dă cât îl ține buzunarul. Unii mai mult, alții mai puțin”, afirmă Cristina. Cu toate acestea, femeia

îmi spune că fiecare ban plătit doctorului, „s-a meritat”. Și asta pentru că a avut parte de o îngrijire bună.

Pe de altă parte, viceministrul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Vadim Pistrinciu, susține că nașterea copiilor, serviciile de maternitate sunt incluse în lista serviciilor acoperite de Compania Națională de Asigurări în Medicină. „Desigur, în practică nu întotdeauna este așa. De multe ori pacienții oferă mulțumiri doctorilor. Sunt anumite servicii suplimentare pe care unii și le doresc și care trebuie achitate. Noi nu ne-am întâlnit cu cazuri în care femeile din familii social vulnerabile să nu beneficieze de servicii medicale gratuite la naștere”, afirmă viceministrul.

În afară de „mulțumirea doctorului”, care variază în funcție de posibilitățile financiare ale părinților, pacienții scot din buzunar o sumă frumoasă pentru trusoul bebelușului. Aici intră cele necesare nou-născutului – de la scutece și șervețele până la hăinuțele pruncului.

„Totul este scump. Nu mai vorbesc de cărucior și pătuț. Pe mine m-a ajuns totul circa 6000 de lei, cu toate mărunțișurile pentru copil și pentru mine. În plus, condițiile din spital nu sunt din cele mai bune, ca și mâncarea de altfel”, îmi explică Cristina.

INDEMNIZAȚII DE STAT

Pe de altă parte, îmi spune tânăra mamică, un mare avantaj sunt „gratuitățile la analize și examenele medicale”. Un alt sprijin din partea statului se referă la indemnizațiile unice pentru copil. Acestea s-au majorat în 2010 cu 300 de lei. Astfel, pentru primul copil mămica primește o indemnizație de 1700 de lei, iar pentru fiecare copil următor – câte 2000 de lei.

Totodată, după naștere, mamele primesc o indemnizație lunară pentru îngrijirea copilului. Și aici vorbim despre două categorii de persoane: cele asigurate și cele neasigurate. Persoanelor care au avut un loc de muncă cu acte în regulă, li se acorda 25% din venitul de bază, dar nu mai puțin de 250 de lei pe lună, până la 3 ani. Persoanele neasigurate, care nu au fost angajate în câmpul muncii, primesc o indemnizație în valoare de 150 de lei timp de un an și jumătate.

„Ne dăm perfect seama că suma este mică în comparație cu alte țări”, susține viceministrul Vadim Pistrinciu. Tocmai din acest motiv, ministerul propune ma-

iorarea acestor indemnizații cu 5% pentru persoanele asigurate și cu 100 de lei pentru cele neasigurate. Proiectul urmează să fie prezentat curând cabinetului de miniștri.

Pentru cazurile în care mama nu a fost angajată în câmpul muncii, legislația prevede că tatăl copilului are aceleași drepturi ca și mama. Prin urmare, el poate cere concediu de îngrijire a copilului. În cazul în care părinții sunt ambii neasigurați, aceștia se includ în categoria persoanelor care beneficiază de sistemul de ajutor social în valoare de 530 de lei timp de jumătate de an.

DIANA LUNGU

În primele nouă luni ale anului 2009 în R. Moldova s-au născut 31132 copii vii, cu 2485 copii mai mult (8,7%) față de perioada respectivă a anului 2008.

MAREA BRITANIE

Born in United Kingdom

Elena Ivanesi a născut un băiat în august 2009, într-un spital din Londra. „Sarcina și nașterea sunt unele dintre cele mai importante și fericite etape în viața unei femei. Bineînțeles ca ele sunt foarte mult influențate și de îngrijirea medicală pe care o primești. Eu am avut șansa să nasc în Marea Britanie, astfel am aflat mai multe despre sistemul medical de aici (NHS – National Health System)”, povestește Elena.

Un avantaj mare este că pentru gravidă totul e gratis. Imediat cum medicul de familie confirmă sarcina, femeii i se acordă un card pe care îl prezintă la farmacia și dentist. El este valabil pe parcursul sarcinii și până copilul împlinește un an.

„Pe lângă medicul tău de familie, mai ești vizitată uneori de moașe, care-ți urmăresc cu atenție sarcina. Permanent ești întâmpinată cu zâmbet și cu buna dispoziție. Un alt aspect pozitiv – spre sfârșitul sarcinii poți lua parte la cursuri prenatale, unde ți se explică cum decurge nașterea și cum să ai grijă de nou-născut”, spune tânăra mamică.

Pe lângă faptul că totul e

gratuit, femeii, indiferent de naționalitate, i se mai acordă o indemnizație în sumă de 200 de lire sterline, încurajând-o să mănânce sănătos. „Pe parcursul travaliului și nașterii am fost internată într-o cameră separată, ca de altfel toate mamicile. Soțului permanent i se oferă ceaia și cafea. Echipa de moașe și medici a fost nemaipomenită. Am fost supravegheată și încurajată tot timpul. Condițiile din spital sunt excelente. În cameră ai televizor personal, mâncare pentru mame și lapte pentru bebeluși”, își amintește Elena.

După ce a fost externată, moașele au vizitat-o pe mamică acasă de câteva ori până s-au asigurat că ea și bebelușul sunt bine. „Desigur, niciun sistem nu

este perfect, au fost pe alocuri și mici dezamăgiri. De exemplu, aproape de fiecare dată ești văzută de moașe diferite, ceea ce e un pic deranjant. Am auzit și cazuri ale basarabencilor care n-au fost foarte mulțumite de tratamentul pe care l-au primit în timpul sarcinii și nașterii”, susține moldoveanca.

În Marea Britanie copilul nu primește cetățenie britanică.

Doar un certificat de naștere care confirmă că bebelușul s-a născut în Marea Britanie. Cetățenii altor state decât cele membre ale UE nu primesc indemnizația de îngrijire a copilului. Numai dacă unul din părinți este cetățean al UE, atunci beneficiază de o indemnizație fixă timp de 36 de săptămâni.

ION AMARIE!

Născut la Paris

În ultimii ani, tot mai mulți copii cu unul sau ambii părinți de naționalitate moldovenească se nasc în Franța. Mamele, indiferent de situația lor legală, se pot bucura de avantajele sistemului de asigurare medicală de stat, care prevede că începând cu luna a șasea de sarcină toate examenele medicale obligatorii pre-natale, nașterea, dar și examenele medicale în perioada post-natală atât pentru mama, cât și pentru nou-născut sunt gratuite.

Intre gratuitățile oferite de stat se numără trei examene de ecografie, șapte vizite medicale, zece cursuri de pregătire pentru naștere, nașterea și sejurul la maternitate. În plus, examenele medicale ale nou-născutului în primele opt zile de viață sunt la fel gratuite.

Astfel, viitoarele mămici, posesoare a unui titlu de ședere în Franța sau deținătoare a cetățeniei române și afiliate la Securitatea Socială, imediat după prima vizită la medic, care confirmă sarcina, trebuie să efectueze un șir de demersuri administrative, pentru a beneficia de aceste avantaje. În primul rând, se înștiințează Casa Primară de Asigurare de Sănătate (CPAM) și Casa de Alocații Familiale (CAF), conform locului de reședință. Alegerea maternității unde va avea loc nașterea este la discreția personală, iar înscrierea se efectuează cât mai rapid în dependență de derularea sarcinii. Maternitățile în Franța sunt clasate în trei categorii după serviciile pe care le prestează. De exemplu, o maternitate de nivelul I este prevăzută pentru nașterile fără complicații, iar cele de nivelul II și III sunt destinate nașterilor cu risc, fiind echipate cu secții de neonatologie și reanimare neonatologică.

După nașterea copilului, ambii părinți pot beneficia de concediu părintesc.

Durata concediului de maternitate depinde de numărul copiilor aflați deja în grija părinților, fiind de zece săptămâni la nașterea primului copil. Tații își pot lua concediu de paternitate, durata căruia este de 14 zile în total. În cazul când viitoarea mămică se află ilegal în Franța, ea poate beneficia în cadrul Ajutorului Medical de Stat (AME) de aceleași avantaje medicale. Indemnizația primită la nașterea copilului este de 889,72 euro și este achitată de CAF.

DREPTUL DE SOL JUS SOLI

În Franța „dreptul de sol jus soli” este relativ, copiii născuți aici din părinți străini, nu devin automat cetățeni francezi.

În unele țări (Statele Unite, Irlanda, Canada, Argentina, Brazilia, Africa de Sud etc.) dreptul de sol permite obținerea la naștere a cetățeniei statului dat în cazul când părinții sunt cetățeni străini. Pentru Statele Unite putem vorbi chiar de dreptul de aer, când un copil se naște în avion, inclusiv dacă avionul nici nu a aterizat pe sol american.

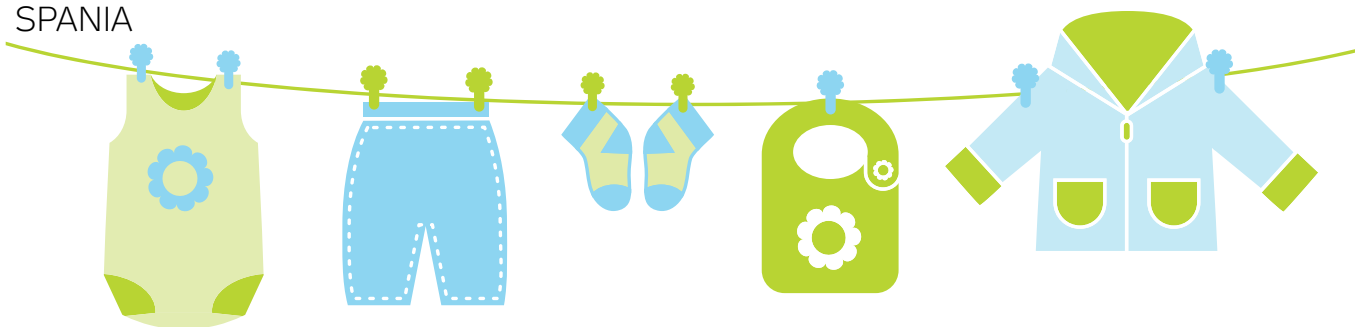
Legislația franceză însă prevede dreptul copiilor născuți pe teritoriul francez din părinți străini de a cere cetățenie franceză doar la atingerea majoratului. Articolul 21-17 din Cod Civil al Franței

stipulează condiția că la acest moment reședința copilului să fie în Franța sau să fi avut reședința principală aici pe o perioadă continuă sau timp de cinci ani începând cu vârsta de 11 ani.

Securitatea Socială (Securité Sociale) asigură salariații (inclusiv străinii, aflați legal în Franța) și membrii familiilor lor (soț, soție, copii), studenții, șomerii și cu anumite condiții persoanele cu venituri mici sau fără surse de venit cu un card de securitate socială, numit Carte Vitale. Ajutorul medical de stat (Aide medicale d'etat) este destinat persoanelor de naționalitate străină care locuiesc în Franța de cel puțin trei luni, care nu dețin un titlu de ședere și pot justifica un venit anual care nu depășește suma de 7521,11 euro pentru o persoană. Casa Alocațiilor Familiale (Casse d'Allocations Familiales) asigură plata prestațiilor pentru locuință, îngrijirea copiilor etc.

**VIOLETA GRITCAN,
Paris**

Mamă în Peninsula Iberică

În Spania odată ce ai devenit mamă, beneficiile sunt multiple:

- Guvernul spaniol acordă din 3 iulie 2007 un ajutor de 2500 euro pentru fiecare copil născut sau adoptat părinților care au reședință minimă de doi ani anterior datei nașterii copilului;
- Un ajutor anual din partea autorităților locale care variază în dependență de regiune și de fiecare caz în parte;
- Un ajutor lunar de 100 euro pentru mamele care se întorc la muncă după concediu, care se va menține atât timp cât mama va cotiza și până copilul va împlini 3 ani;
- Mama poate absentă de la muncă o oră pe zi pentru a-și alăpta copilul până acesta împlinește nouă luni. Pot fi două perioade de câte o jumătate de oră sau o oră în timpul programului sau la finalul acestuia.
- După finalizarea concediului de maternitate, mama poate solicita concediu pentru creșterea copilului biologic, adoptat sau primit în îngrijire (permanentă sau preadoptie) până la împlinirea vârstei de 3 ani. În această perioadă contractul de muncă îi va fi suspendat, însă perioada i se va calcula drept vechime în cadrul firmei.

În cazul femeilor însărcinate care nu au rezidență legală în Spania, unicul lor drept este asistența medicală pe toată perioada sarcinii, ca și asistență la naștere

și după naștere. E de menționat că atâta timp cât femeia însărcinată deține certificatul care îi atestă sarcina, ea nu poate fi expulzată sau internată într-un centru de detenție pentru străneri.

Copilul născut în Spania din părinți imigranți nu obține imediat cetățenia spaniolă. Pentru asta, e nevoie să aibă un an de reședință legală pe teritoriul Spaniei, acreditat prin documentul NIE (Numero de Identificacion Extranjera), după care părinții trebuie să ceară zi și oră la Registrul Civil din comunitatea în care își au reședința. De obicei, acest proces poate dura câțiva ani.

Numai atunci când copilul va fi cetățean al Spaniei, părinții pot să încerce să-și regularizeze situația. Însă și aici lucrurile nu stau prea bine fiindcă circa 90% din cazuri se rezolvă prin judecată.

De asemenea, tatăl poate beneficia de concediu de paternitate cu durata de două săptămâni remunerate. Condiții de acordare a indemnizației de paternitate sunt: să fie afiliat la Asigurările Sociale și să fi cotizat minim 180 de zile în ultimii cinci ani sau 360 de zile pe întreaga perioadă lucrată până în prezent.

În cazul în care mama nu îndeplinește condițiile pentru acordarea indemnizației de maternitate tatăl are dreptul să își suspende contractul de muncă și să intre în concediu de paternitate, beneficiind de indemnizația aferentă, cu mențiunea că durata maximă ce poate fi acordată tatălui este de 10 săptămâni. De asemenea, tatăl poate beneficia de concediu succesiv sau simultan cu concediul mamei,

condiția fiind să nu se depășească cele 16 săptămâni.

În Spania, durata concediului de maternitate este de 16 săptămâni în continuu, din care, la dorința mamei, poate fi luat și înainte de naștere, dar nu mai mult de zece săptămâni. Remunerarea constituie 100% din salariu pe toată perioada concediului.

Pentru a beneficia de acest concediu este nevoie de a întruni o serie de condiții înainte de naștere:

- mama să aibă rezidență legală în Spania;
  - să fie angajată cu contract de muncă legal și să aibă achitate contribuțiile către autorități;
  - să fie afiliată la Asigurările Sociale timp de cel puțin nouă luni înainte concediului de maternitate;
  - să fi cotizat minim 180 de zile în ultimii cinci ani anterior concediului sau 360 de zile din perioada lucrată.
- Referitor la perioada de cotizare, mai sunt și excepții:
- dacă mama are mai puțin de 21 de ani, nu se cere o perioadă minimă de cotizare;
  - dacă are între 21 și 26 de ani, timpul necesar de cotizare se reduce la jumătate;
  - dacă mama e salariată, însă nu a cotizat perioada minimă, ea va beneficia de 6 săptămâni, numărate din ziua nașterii.

MARCEL MACARIE,
Barcelona

Drepturile gravidelor în Portugalia

Drepturile gravidelor de multe ori neștiute sau chiar trecute cu vederea le face pe acestea să ajungă să nu beneficieze de anumite gratuități sau facilități la care ar avea acces dacă ar cunoaște legislația medicală.

În termeni generali, conform legislației portugheze, nu poate exista niciun fel de discriminare a persoanelor din cauza naționalității lor. Prin urmare, orice femeie a cărei situație în Portugalia este regularizată beneficiază exact de aceleași drepturi ca și gravida portugheză, fie că e vorba de drepturi privind asistența medicală, socială sau cu privire la muncă. Deja concesiunea beneficiilor relativ nașterii, indemnizațiilor de maternitate depind de înscirerea anterioară la Asigurarea Socială (Segurança Social) a cel puțin unuia dintre părinții copilului.

PERIOADA SARCINII ȘI VIZITELE MEDICALE

Fiind însărcinată, femeia-imigrantă trebuie să se adreseze la Centrul de Sănătate din zonă de rezidență având cu ea Carnetul de Sănătate pentru a face prima consultație maternală. Este vorba de un control de însoțire a sarcinii și de pregătire pentru naștere, însoțite de examene clinice și de laborator regulate, care permit evaluarea stării de sănătate atât a mamei, cât și a fătului. Pe durata întregii gravidități sunt obligatorii șase consultații și trei examene ecografice. De asemenea, viitoarelor mame le sunt oferite informații/sfaturi referitoare la regulile alimentației sănătoase și corecte, cum să-și aleagă sutienul potrivit, hainele comode etc. La prima consultație, pacientei i se eliberează Buletinul de Sănătate al Gravidei, unde medicul ginecolog notează toate consultațiile, examenele, analizele de laborator și rezultatele lor. Toate consultațiile sunt gratuite, începând cu prima până la naștere, inclusiv nașterea, apoi 60 de zile după. Pentru asta trebuie să prezentați de fiecare dată

“Declarația de scutire” eliberată la fel de medicul dvs.

DREPTURILE GRAVIDEI LA LOCUL DE MUNCĂ

Este vorba despre drepturile de care beneficiază femeile gravide, femeile care abia au născut, cât și cele care alăptează. Ele beneficiază de ore libere, dreptul la consultații medicale gratuite, dreptul la concediu de maternitate și dreptul la indemnizații de risc. Angajatorului îi este interzis să concedieze femeile care urmează să devină mame, care se află în concediu de risc maternal sau care se află în concediul pentru creșterea copilului. De asemenea, angajatorul mai are următoarele obligații: să nu expună salariatele gravide, lăuze sau care alăptează la riscuri ce le pot afecta sănătatea; să acorde gravidelor dispensa pentru consultații prenatale constând în ore libere plătite, dacă investigațiile medicale se pot efectua numai în timpul programului de lucru; să acorde salariatelor care alăptează două pauze distincte de câte o ora fiecare, în timpul programului sau să reducă timpul de lucru cu două ore zilnic, fără micșorarea salariului; să transfere la un alt loc de muncă, cu menținerea salariului de bază brut lunar, salariatele gravide, lăuze sau care alăptează, care prestează o muncă ce prezintă riscuri pentru sănătate; să transfere la un loc de muncă de zi salariatele care muncesc noaptea în baza solicitării lor scrise.

NAȘTEREA ȘI PERIOADA POST-PARTUM

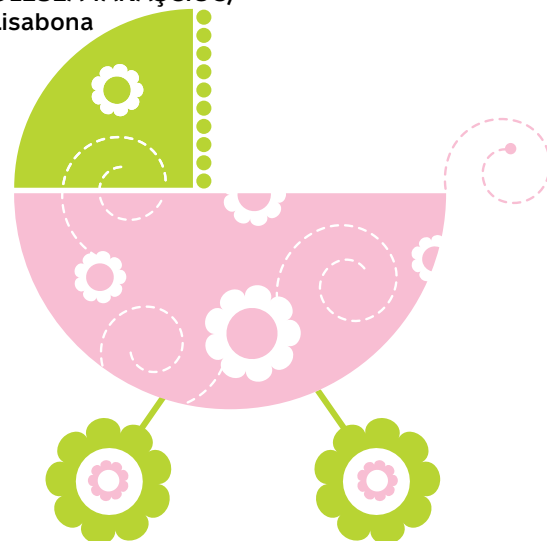
Nașterea are loc la maternitatea din zona de rezidență. La apariția primelor semnale ale travaliului sau declanșării nașterii nu trebuie decât să apelați la serviciul de urgență (112) și să vă luați bagajul pentru maternitate (pregătit din timp). Unele maternități pun la dispoziția pacientelor hăinuțe pentru nou-născuți, lenjerie intimă pentru mame, scutece, creme. După naștere, copilului i se

eliberează gratuit Buletinul de Sănătate Infantilă care trebuie să-l aveți la îndemână ori de câte ori vă adresați la medic.

Concediul de maternitate se oferă începând cu cea de a 34-a săptămână de gestație și continuă până la împlinirea vârstei de 3 luni a copilului. Mama are dreptul la concediu de maternitate de 120 sau 150 de zile succesive, 90 dintre care post-partum, perioadă în care beneficiază de indemnizație. Tații însă beneficiază de un mic concediu de 5 zile, care pot fi consecutive sau separate în primele 30 de zile după nașterea copilului. Indemnizația pentru naștere îi este atribuită gravidei începând cu cea de a 13-a săptămână a sarcinii în dependență de venit, numărul membrilor familiei etc.

Nu toți copiii care se nasc în Portugalia primesc cetățenie. Nou-născuții devin automat cetățeni portughezi dacă cel puțin unul din părinți a obținut deja cetățenia sau cel puțin unul din părinți se află LEGAL în Portugalia mai bine de cinci ani și o zi, având absolut toate actele în regulă, contribuțiile la stat plătite etc. și urmează în scurt timp să obțină cetățenia. Dacă nici unul din părinți nu corespunde criteriilor sus-menționate, atunci nou-născuților li se acordă un permis de ședere/autorizație sau titlu de rezidență.

OLESEA TANAȘCIUC, Lisabona

Să naști și să te naști în Italia

Să începem cu cea mai defavorizată categorie. În caz de graviditate, o **extracomunitară clandestină** poate merge încă din primele săptămâni de sarcină la un medic, fără a-i fi frică de a fi denunțată sau expulzată.

Având certificatul medical, care îi atestă sarcina, se poate duce în chestură (poliție) pentru a cere un permis de ședere pentru motive de sănătate valabil pe toată perioada sarcinii și șase luni după nașterea copilului. Dacă tatăl copilului este un cetățean italian sau un extracomunitar cu acte în regulă, mama va putea cere un permis de ședere pe motive familiare. Va beneficia de asistență medicală gratuită la naștere.

Cu un **permis de ședere obișnuit** ai dreptul, ca orice italiancă, la asistența medicală gratuită oferită de Serviciul Sanitar Național. Dacă lucrezi cu contract de muncă în regulă, beneficiazi de

Situațiile pe care legea italiană în materie de maternitate le prevede și care s-ar putea să ne intereseze ar fi următoarele: 1. mama e **cetățeană a Italiei sau a unei țări UE**; 2. ...se află în posesia unui **permis de ședere de lungă durată (carta di soggiorno)**; 3. ...e **o extracomunitară cu permis de ședere**; 4. ...e **o extracomunitară fără permis de ședere**.

concediu de maternitate plătit, 80% sau 100% din salariul mediu, timp de cinci luni. Există posibilitatea extinderii concediului cu încă șase luni în timpul primului an de viață al copilului.

Cu un **permis de ședere de lungă durată** poți avea privilegiile de mai sus. În plus, în cazul când nu lucrezi sau te afli în condiții economice dificile primești o indemnizație de la stat (1902,90 euro) sau o indemnizație de la comuna de reședință (1545,55 euro).

Având **cetățenia italiană sau a unei țări UE** mai poți beneficia și de un bo-

nus de 1000 euro la nașterea copilului.

Dacă nu dorești să crești copilul, ai dreptul de a-l lăsa în spital rămânând strict anonimă.

Dacă te naști în Italia, nu devii în mod automat cetățean al acestei țări. Dacă nu ai norocul de a avea un părinte italian, vei câștiga dreptul să ceri cetățenia italiană doar după atingerea vârstei de 18 ani și doar având o reședință neîntreruptă pe teritoriul statului italian.

VICTOR DRUȚĂ,
Roma

Prima carte bilingvă pentru mămicile emigrante

“Como cuidar do seu Bebê” (“Cum să-ți îngrijești bebelușul”) – este titlul primei cărți bilingve pentru mămicile emigrante. Manualul este disponibil în portugheză, franceză, engleză, română, rusă și chineză și a fost realizat de un grup de specialiști în domeniul sănătății infantile.

Mămicile din Moldova spun că publicarea acestei cărți este binevenită, deoarece din cauza necunoașterii limbii de cele mai multe ori comunicarea cu medicii devine dificilă și nu întotdeauna se fac înțelese. În lipsa unor informații prețioase, mamicilor le este greu să se descurce cu bebelușii lor.

Primul manual de sănătate infantilă pentru mămicile emigrante este un proiect gândit de medicul pediatru Candida Mendes împreună cu infirmierele Fernanda Areias, Lúcia Feito Cano și Núria Simões, sub patronajul științific al Înalțului Comisariat al Sănătății și al Asociației Portugheze de Neonatologie, cu sprijinul Înalțului Comisariat pentru Imigranți și Dialog Intercultural și al Angelini Farmaceutica.

“A înlătura barierele lingvistice, care în cele din urmă prejudiciază aplicarea corectă a sfaturilor și recomandărilor medicale, este principalul obiectiv al manualului. Zilnic, în unitățile naționale de sănătate se adresează femeii însărcinate, mămici emigrante care nu cunosc bine limba portugheză și, respectiv, nu înțeleg cu clarita-

te indicațiile specialiști. Aname factorul lingvistic îndepărtează mame emigrante de sistemul medical de bază, lucru care nu poate și nici nu trebuie să se întâmple”, susține medicul pediatru Candida Mendes.

Manualul oferă, în cel mai simplu mod, primele sfaturi de îngrijire a nou-născutului, cum ar fi: dezinfectarea cordonului ombilical, schimbarea scutecului, toaleta zilnică, alăptarea, colicile, diagnosticul precoce etc.

La capitolul „Cum se face toaleta/ igiena zilnică a bebelușului” sunt scrise următoarele: “*Întâi se spală ochii din interior către exterior cu o bucată de vată imuiată în apă distilată sau ser fiziologic (câte o bucată de vată pentru fiecare ochi). După aceea spălați fața bebelușului*”

Esenia Sârbu:
„Manualul mi-a fost de un real folos!”

cu o altă bucată de vată curățând de asemenea în dosul urechilor și în interiorul lor. **ATENȚIE:** nu trebuie să utilizați niciodată bețișoarele pentru urechi (cotonete)”.

Iar la capitolul „Ce facem când se înecă bebelușul” găsim următorul sfat:

“Trebuie să puneți bebelușul cu burtica în jos în așa fel încât capul lui să fie mai jos decât fundulețul. Cu palma în formă de scoică bateți ușor în spatele bebelușului (în zona omoplaților) până când începe să plângă, ceea ce înseamnă că nu mai este înecat”.

Pentru Esenia Sârbu din orașul Alcanena, Santarém, recent devenită mamă pentru a doua oară, acest manual este un adaos de informații la ceea ce știa deja. „Chiar dacă pentru mine portugheza nu mai e o problemă, deoarece sunt stabilită de mai mulți ani aici împreună cu familia, răsfoind această broșură am găsit-o de un real folos. În manual sunt îndrumări explicite și pe înțelesul tuturor”, ne spune proaspăta mamă.

Ghidul este distribuit gratuit în toate Centrele de Sănătate, spitalele, Asociații de Imigranți și maternitățile de pe întreg teritoriul Portugaliei, cu preponderență în zonele de centru și sud, unde numărul imigranților este mai mare.

OLESEA TANAȘCIUC,
Lisabona

Beștemac, satul dintre cinci dealuri

În satul dintre cinci dealuri, așa cum se traduce „beștemac” din limba turcă, femeile sunt cele care administrează gospodăriile satului. Un fel de matriarhat, glumește Ioana Răcilă, primărița de Beștemac, raionul Leova. Primăria, școala și grădinița au la cârmă femei. Și tot femeile conduc principalele firme din localitate.

TEXT de **DIANA LUNGU**
Fotografii de autor

In 1995, bărbații au plecat la munci sezoniere în Federația Rusă. În timp ce ei munceau din greu, femeile și-au suflecat mânecile și, cu banii trimiși de soți sau de copii, au deschis mici afaceri în sat. În locul clădirilor părăsite au apărut magazine, o moară și o oloiniță.

Din cei 1158 de locuitori sunt plecați peste hotare circa 200. Cei mai mulți aleg să plece la Moscova și Sankt Petersburg la munci sezoniere, dar și în Italia, Grecia sau Portugalia. Deja zece familii s-au mutat cu traiul peste hotare, luând și copiii cu ei, îmi spune primărița în timp ce îmi arată gimnaziul proaspăt reparat. Datorită unor proiecte finanțate de FISM a reușit să repare școala, grădinița, dar și parțial Primăria și Punctul medical. Imaginea satului nu s-a schimbat prea mult în ultimii ani. Case noi nu se mai construiesc, iar

tinerii care nu pleacă peste hotare, se stabilesc în capitală.

Puțini dintre cei plecați peste hotare au curajul să pornească o afacere în localitatea de unde au pornit. „Cei mai mulți își investesc banii în educația copiilor, reparația caselor, întreținerea părinților, își mai cumpără un mijloc de transport, mai sapă o fântână. Unii încearcă să pornească o afacere, cumpără oi și se întrețin din vânzarea produselor lactate. Cei mai mulți arendează pământ pentru creșterea grădinilor cu legume sau se ocupă cu albinăritul”, îmi povestește primărița.

Andrei Cioinac a lucrat în Rusia timp de cinci ani. Din banii adunați a cumpărat 30 de oi. Acum duce mai departe tradiția familiei sale care se ocupă cu ouieritul de sute de ani. De la buneii a deprins și el meșteșugul. „Venitul nu este mare”, îmi spune Andrei, dar îi ajunge pentru întreținerea

Vera Ciubaciuc spune că cei care vor să deschidă o afacere pe timp de criză să chibzuiască bine

Dumitru Kanali este deocamdată singurul morar din Beștemac

▷ familiei, căci peste hotare nu mai vrea să plece. „Decât să lucrez pentru alții, mai bine lucrez pentru mine. De lucru este, bani nu prea sunt”, îmi mai spune Andrei.

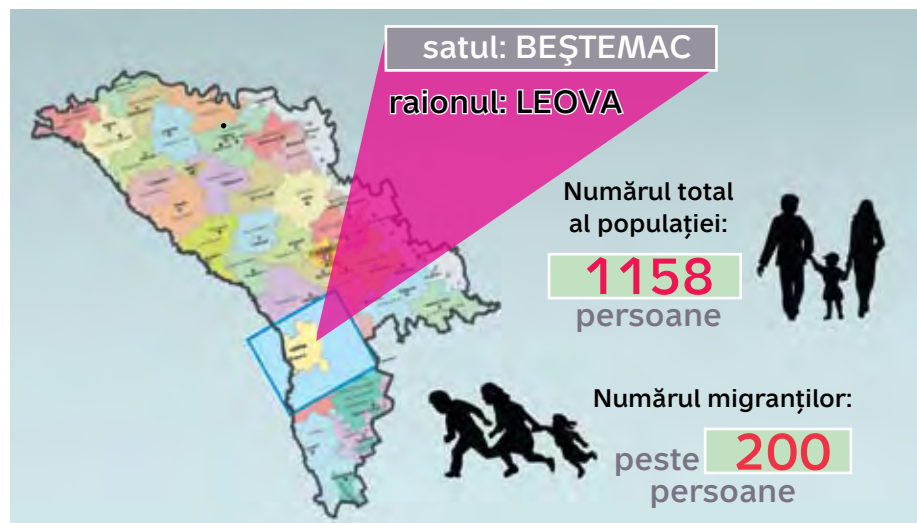
PĂMÂNTUL, AVUȚIA SATULUI

„Cea mai mare avere a satului este pământul”, spune primărița, arătându-mi cu mâna hectare întregi care stau pârloagă. Aculina Popovici a apucat taurul de coarne și împreună cu familia a cumpărat 75 de ha de pământ pe care a plantat livezi de meri, peri, prune, piersici și cireși. Alte 75 de ha le-a luat în arendă, unde a plantat floarea-soarelui, grâu și orz. Dacă vinde recolta la stat, atunci nu-și răscumpără nici măcar jumătate de investiții. Și asta pentru că un kg de semințe este cumpărat de stat cu doar 90 de bani, pe când cheltuielile pentru întreținerea pământului nu sunt mici deloc. Prelucrarea unui ha de pământ ajunge până la 2500 de euro. Doar pentru plantarea livezii au cheltuit 1800000 de lei. În afară de asta, în fiecare an scoate din buzunar 300000 de lei pentru stropit și câte 120000 de lei pentru combustibil. La acestea se mai adaugă salariile angajaților – câte 12 mii plus impozitele care sunt foarte mari, dar pe care se străduiesc să le achite la timp. „Este foarte scump, având în vedere că

sprijinul din partea statului aproape că lipsește. Timp de patru ani, până la prima roadă, sunt scutiți de taxe. Statul mai oferă ca sprijin agricultorilor un ajutor de 10000 de lei pentru un ha, ceea ce nu este suficient”, explică Aculina Popovici.

Pentru a deschide afacerea, soțul Aculinei împreună cu cei doi feciori au muncit timp de 15 ani în Italia. Unul din feciori mai lucrează și acum peste hotare, celălalt s-a întors acasă și îi învață pe cei 12 angajați tehnicile europene de întreținere a livezii. Pomii sunt plantați după o tehnologie intensivă, la o distanță de 2 metri unul de altul, se întind pe sârmă ca vița-de-vie și ating o înălțime de cel mult 2 metri. Pomii, mai

spune Aculina Popovici, sunt cumpărați din Serbia. Un măr de acest soi ajunge să cântărească jumătate de kg. Anul trecut au cules prima roadă. Chiar dacă a fost un an mai secetos, sunt mulțumiți de rezultate. De pe un ha cu 1200 de pomi, au cules 30 tone. Dacă ar aplica metoda de îngrijire a pomilor prin picurare, recolta ar ajunge la 45 de tone de pe un ha. Pentru aceasta au nevoie de propria fântână arteziană, însă pentru a o construi trebuie să investească încă un milion de lei. Chiar în ziua în care m-am întâlnit cu Aculina Popovici, dânsa a cumpărat încă o cotă pentru construcția fântânii, căci legea spune că aceasta trebuie să se afle pe terenul lor.

Aculina Popovici consideră că răbdarea și optimismul sunt secretele unei afaceri de succes

„PÂRLOAGE MAI SUNT DE CUMPĂRAT”

Așa cum prima roadă au cules-o abia după patru ani, familia Popovici nu a stat cu mâinile în sân. Cu 200000 de euro au cumpărat la intrarea în sat un frigider în care au depozitat fructe cumpărate de la alți agricultori. Au încheiat contracte cu agenți economici din Federația Rusă și de trei ani exportă merele pe piața rusă. În acest an vor merge cu propria recoltă și dacă va fi anul bun, speră ca venitul obținut să-i scape măcar de cheltuieli și să achite creditul de 1,5 mln de lei luat de la bancă.

Și cum răbdarea și optimismul sunt secretele unei afaceri reușite, familia Popovici intenționează să mai planteze 3 ha de meri și încă 10 ha de nuci, căci „pârloage mai sunt de cumpărat”. Și asta nu e tot. Familia Popovici are planuri de extindere a afacerii. Tot în Beștemac vor deschide un punct de uscare a fructelor și o mini fabrică unde vor conserva sucuri și compoturi. În acest sens, au cumpărat deja două clădiri distruse din localitate, unde înainte activa cazangeria satului și o grădiniță veche. Astfel, spune Aculina Popovici vor da posibilitate și tinerilor din sat să câștige o bucată de pâine la ei acasă.

„Dacă statul ne-ar putea proteja mai mult, să ne dea un credit fără procente, reduceri la procurarea combustibilului, ne-ar fi cu mult mai ușor să activăm”, explică Aculina

Popovici. Despre concurență, îmi spune că nu o simt căci sunt unicii deținători de livadă în raionul Leova. În schimb, au probleme cu drumul din sat care duce spre livadă. Pe timp ploios, cei 3 km nu pot fi parcurși decât pe jos sau cu căruța. Iar pentru ca afacerea să meargă ca pe roate, este nevoie de multe cunoștințe, răbdare și desigur bani.

BIROCRATIA, UN OBSTACOL GREU DE TRECUT

Cu răbdare s-au înarmat și soții Kanali. Trecând peste birocratie și „hârțoage”, au deschis pe locul vechii tâmplării din sat o moară și o oloiniță. Acum sătenii din Beștemac nu mai fac kilometri până la morile din satele vecine. Și prețul e mai bun aici. Deși, îmi spun cei doi proprietari, din cauza majorării tarifului la energia electrică vor mai ridica și ei din preț. Li s-a întâmplat nu demult să achite pentru energie 9000 de lei.

Ca să-și vadă visul realizat, soții Kanali au avut de așteptat ani buni până s-a schimbat conducerea care „punea piedici”. „Tare greu am deschis moara. Am avut mari probleme. La conducere era Partidul Comunistilor care ne puneau piedici. Administrația publică locală nu ne-a susținut atunci”, îmi povestește Dumitru Kanali, care este singurul morar deocamdată.

Tâmplăria a fost construită în 1958, nu prea calitativ și a avut de suferit mult în

urma cutremurelor de pământ. Astfel, soții Kanali s-au văzut nevoiți să o ia de la zero și să reconstruiască clădirea. Bani au venit tot de peste hotare, de la copii, care au scos din buzunar mai bine de 40 de mii de euro pentru lucrările de reconstrucție și achiziționare a utilajului.

Venitul nu este prea mare, iar cheltuielile nu au fost încă recuperate. Dar nici nu activează de mult timp. Astfel, soții Kanali nu vor să dea înapoi și își doresc să deschidă și o brutărie în sat. Când? Încă nu știu căci „e problemă cu actele și birocratia”, iar din partea statului nu se bucură de susținere.

LA BRAȚ CU CONCURENȚA

Și fosta ospătarie a sovhozului și-a schimbat înfățișarea. După mai mulți ani petrecuți peste hotare, Ion Moraru a adunat o sumă fumușică de bani cu care a cumpărat localul. A mai așteptat zece ani după care a deschis un magazin în centrul satului. Așa cum cei 24000 de lei investiți în magazin nu au fost recuperați nici pe departe, proprietarul a plecat înapoi la munci grele în Rusia, lăsând magazinul în grija surorii sale, Vera Ciubaciuc. Ca să scape de concurență, Ion a instalat două mese de biliard și un televizor. Așa cum localul este foarte spațios, magazinul activează și ca bar, unde tinerii își pot petrece timpul liber și sărbători zilele de naștere.

Pe parcurs, Ion Moraru intenționează să mai repare câteva săli, care vor fi folosite pentru a organiza evenimente speciale. „Și fratelui îi place să sărbătorească când vine acasă. Are mulți prieteni și îi place să se întâlnească cu ei aici în localul său”, povestește Vera Ciubaciuc.

O întreb despre problemele cu care se confruntă în administrarea afacerii în lipsa fratelui său. În afară de cele două magazine aflate în apropiere, impozitele și criza sunt cele mai mari bătăi de cap. „Venitul e mai mult simbolic, dar fratele a deschis magazinul ca să facă un bine sătenilor, ca să aibă tinerii unde să se adune și să mai stea la un pahar de vorbă”, spune femeia. Vera Ciubaciuc spune că cei care vor să deschidă o afacere pe timp de criză să chibzuiască bine înainte de a porni la drum și să anticipeze din start riscurile ce pot apărea pe parcurs. 📌

Mai rău decât pe vremea lui Spartacus

Pe site-ul ziarului „La Repubblica” am găsit una din cele mai relevante luări de poziție în materie de imigrație, cea a lui Marco Rovelli, care a prezentat cartea sa, recent apărută la editura Feltrinelli, „Servi. Il paese sommerso dei clandestini al lavoro” (Țara nevăzută a clandestinilor ce robesc).

Rovelli afirmă că problema cea mai mare a Italiei este munca la negru și evaziunea fiscală, care sunt doua fețe ale aceleiași medalii. Dacă în restul Europei munca la negru este de circa 4%, apoi în Italia e de circa 20%. Nu depinde de alegerea cuiva, este un viciu al întregului capitalism italian care se bazează pe întreprinderi mici și pe contracte de arendă. Sistemul de contracte și subcontracte poate ajunge și până la treapta a șaptea.

Prin urmare, dacă o întreprindere mare dă în arendă o activitate la o întreprindere mijlocie, iar aceasta la rândul ei o arendează la o întreprindere mică, apoi profitul net

al acestei activități va trebui împărțit la trei. Și pentru că fără profit, dai faliment, ești constrâns să reduci drastic toate costurile de producție. Soluția de cele mai multe ori este să angajezi forță de muncă la negru și, prin urmare, să nu plătești impozite, asigurări, salariul al treisprezecelea, lichidare de final etc. I-ai pus imigrantului 15-20 de euro în mână și el îți lucrează de dimineață până seară la strânsul roșiilor, citricelor, cartofilor sau la aruncat beton cu lopata. Capitalismul italian prin urmare, pe de o parte, îl exploatează pe imigrant în disprețul oricărei reguli de civilizație, iar pe de alta, prin toate pârghiile pe care le are putea, mai și creează o sperietoare socială din

el. Legea despre delictul clandestinității, aprobată de guvernul Berlusconi, este grațioasă în acest sens.

Uneori însă acest sistem vicios încețază să mai funcționeze, explodează pur și simplu de la te miri ce.

O astfel de explozie s-a produs recent (7 ianuarie 2010) în Calabria, în Italia meridională, într-un orașel numit Rosarno, unde erau concentrați câteva mii de imigranți africani. Totul s-a început de la aceea că niște tineri italieni aflați la bordul unui automobil au deschis focul dintr-o armă cu aer comprimat asupra unui grup de afro-americani. Unii dintre aceștia au fost răniți. De ce au făcut-o? Poate că doar așa, ca să alunge

plictiseala. A mai fost un caz când niște adolescenți au stropit cu benzină un boschetar indian și i-au dat foc. Întrebați de ce au făcut-o, au zis că se plictiseau. Dar poate că au exprimat în felul acesta nemulțumirea care mocnea în localnici, disperați de a mai vedea în orașelul lor mizeria oribilă a taberelor improvizate ale imigranților. Oricum, africanii n-au suportat afrontul și au explodat și ei, ieșind cu toții în stradă, lovind cu bastoanele în vitrine și parbrize, răsturnând coșurile de gunoi, dând foc la grămezi de cauciucuri. Au protestat în felul acesta contra celor care îi angajau să muncească la negru cu 20-25 euro pe zi, dintre care 5 euro mergeau la așa zisul „caporal”, intermediarul care furnizează patronului forța de muncă, contra faptului că o țară mare și puternică cum e Italia nu face nimic pentru a le asigura muncitorilor sezonieri niște condiții decente de muncă, constrângându-i să locuiască în bărci lipsite de apă curentă, energie electrică, toalete. Au urmat zile de violențe, ciocniri, cu implicarea localnicilor și a poliției. Până la urmă imigranții au fost urcați în autobuze și transportați în taberele special amenajate pentru primirea nou-sosiților clandestini din Africa. O parte din ei, în special cei în posesia unui permis de ședere au luat calea Nordului, în căutarea unui alt loc de muncă. Buldozerele au demolat în grabă rușinoasele ruine în care sclavii secolului XXI

Capitalismul italian prin urmare, pe de o parte, îl exploatează pe imigrant în disprețul oricărei reguli de civilizație, iar pe de alta, prin toate pârgurile pe care le are puterea, mai și creează o sperietoare socială din el. Legea despre delictul clandestinității, aprobată de guvernul Berlusconi, este grăitoare în acest sens.

locuiau în niște condiții mult mai rele decât sclavii din antichitate. Plantațiile de citrice au rămas în plin sezon să se întrebe cine le va culege.

Intellectualii italieni și-au presurat din nou cenușa în creștetul capului, deplângând eternele plăgi ale frumoasei lor țări:

mafia, munca la negru, evaziunea fiscală, sudul subdezvoltat. Suntem siguri că și mulți moldoveni cunosc infernul muncii pe plantații. Îi rugăm să ne trimită mărturiile.

VICTOR DRUȚĂ,
Roma

PUBLICITATE

Foto: www.dailymail.co.uk

DIVORȚUL – consecință negativă a migrației

Circa 50 la sută din persoanele care migrează în căutarea locurilor de muncă bine remunerate divorțează în primii cinci ani de aflare peste hotare. Copiii rămân fără supraveghere, de multe ori aceștia părăsesc școala, crește infrafracționalitatea infantilă în rândul lor, arată un raport Global al Dezvoltării Umane lansat în 2009.

Ponderea copiilor cu părinți divorțați este mai mare în cazul celor care au ambii părinți plecați în străinătate (20% din cazuri) sau doar mama (37% din cazurile de divorț) comparativ cu familiile în care părinții sunt foști migranți sau au doar tatăl plecat (10-12 % rata de divorț).

În ultimii ani, R. Moldova a devenit o societate migrantă, unde fiecare a treia persoană aptă de muncă emigrează. Femeile constituie 35% din fluxul migratoriu. Costul migrației feminine se dovedește a fi mai mare decât se crede. Studiile și cazurile desprinse din realitate demonstrează că în familiile în care femeile pleacă la muncă în străinătate, crește rata divorțialității.

De multe ori, „în asemenea familii soțul face abuz de alcool, iar copiii sunt lăsați în voia sorții”, susține Olga Găgăuz, doctor în sociologie. „Femeile care au plecat la muncă în Italia în anii 1998-1999, când era mai complicat să-și legalizeze șederea, nu-și vedeau familia câte 4-5 ani. Multe familii s-au destrămat”, explică dânsa cauzele care determină destrămarea familiei în urma plecării unui membru al familiei la muncă peste hotare.

Cele mai vulnerabile în acest sens sunt

famiile cu femeile ce lucrează peste hotare mai mult de un an (migranți permanenți) și care revin acasă pentru perioade scurte de timp. În aceste cazuri are loc dereglarea ciclului familial, având în vedere întâlnirile rare cu familia.

Și psihologii au o explicație în ce privește divorțul cauzat de migrație. Zinaida Bolea, doctor în psihologie, spune că „cel mai probabil, cuplurile respective și până la plecarea unui partener pot avea o funcționare dezarmonioasă și separarea de lungă durată favorizează luarea unei decizii care probabil conștient sau nu, deseori se așteaptă să fie luată. Totodată, anumite conflicte existente până la plecarea se actualizează sau apar alte conflicte din cauza lipsei de comunicare. Din acest motiv apare înstrăinarea partenerilor”.

Copiii sunt cei mai afectați în urma separării părinților, susține psihologul. „În primul rând, copiii sunt deja afectați de plecarea unui părinte sau chiar a ambilor părinți și în funcție de disponibilitatea psihică a copilului acesta reacționează diferit la această separare. Sunt rare cazurile când copiii nu sunt afectați de această despărțire”.

În asemenea cazuri, copiii pot reacționa prin stări anxioase, depresive și agresivitate.

Pe termen lung există anumite consecințe în urma cărora li se creează o atitudine confuză în ceea ce privește modelul familiei, relaționarea pe viitor în propria sa familie.

Am întrebat-o pe psihologul Zinaida Bolea dacă bărbații solicită consiliere psihologică în urma survenirii divorțului. Din cele spuse, bărbații din familii temporar dezintegrate nu se adresează după ajutor psihologic. De obicei solicită consultație din cauza unor probleme psiho-emoționale care apar la copii. În ultimii cinci ani, spune psihologul, s-a mărit numărul copiilor care necesită consiliere psihologică în urma separării de părinți.

Odată ce această situație nu poate fi schimbată, psihologii recomandă părinților să comunice cu copiii. „Să găsească o modalitate de comunicare cu copiii care să le permită să reducă stresul acestei separări, să comunice cu ei până la plecarea, să-i pregătească din vedere psihologic. Să comunice cu copiii și prin intermediul scrisorilor internetului convorbirilor telefonice și să se discute problemele care apar, să discute despre stările prin care trec copiii lor”, recomandă Zinaida Bolea.

DIANA LUNGU

Pro diaspora

la Bruxelles și Londra

La mijlocul lunii ianuarie revista „Pro Diaspora” a fost lansată la Bruxelles și Londra. Publicația a fost lansată cu mult fast. La Bruxelles evenimentul a fost deschis de interpreta Geta Burlacu cu un minunat colind de Crăciun, mai apoi, alături de Ion Paladi, iar la Londra - de Maria Sarabaș și Chenadie Negru. Interpreții din Moldova au oferit celor prezenți un recital de muzică populară ce trezea sentimentul puternic de dor de casă și de locurile natale.

Evoluția artiștilor a întregit bucuria moldovenilor, care s-au arătat foarte mulțumiți de apariția unei reviste pentru diasporă. Unii dintre cei prezenți s-au regăsit deja în primul număr al revistei, alții, însă abia urmează, deoarece oricine poate scrie pentru „Pro Diaspora”, dacă are ceva de spus. Prin intermediul acesteia Asociația Mediatică „Pro-diaspora” vrea să conecteze lumea la viața pe care o duc comunitățile de moldoveni din țările Europei și nu numai. Problemele, noutățile, succesele, aspirațiile, experiențele lor, vor ajunge în paginile revistei. Doar așa comunitățile de moldoveni

vor afla unii despre alții iar procesul imigraționist se va transforma într-un proces de dezvoltare.

Atât la Bruxelles, cât și la Londra sălile de spectacol au fost arhipline. Oamenii setoși de informații vroiau să afle cât mai repede ce le aduce revista. Ulterior se delectau cu melodiile de pe meleagurile natale. Diaspora de la Bruxelles a apreciat tematicile incluse în revistă însă spun că le-ar place ca în paginile acesteia să găsească cât mai multe informații utile, despre burse pentru studenții moldoveni în Europa, informații despre vize, centre culturale s.a.

LILIANA PAVEL

Pro diaspora a ajuns în Franța

La 17 ianuarie, pe scena Teatrului "Le passage vers les etoiles" din Paris a avut loc lansarea revistei „Pro Diaspora”. Cu această ocazie, interpreții Geta Burlacu și Ion Paladi au susținut un concert de neuitat în fața a peste 200 de spectatori.

Text de **VIOLETA GRIȚCAN, Paris**

Fotografii de Marc Crocicchio

Startul a fost cu ghinion. Din cauza problemelor tehnice evenimentul a început un pic mai târziu. Însă cei prezenți la lansare au putut să citească revista „Pro Diaspora” din scoarță-n scoarță. Unii au lăsat deliciul cititului pe îndelete pentru mai târziu, alții s-au dat lecturii imediat, citind cu mare interes fiecare rând.

Până la ieșirea artiștilor pe scenă în sala a domnit o atmosferă neobișnuită pentru o sală de spectacol, mai aproape de atmosfera unei săli de lectură. Copiii de toate vârstele, veniți împreună cu părinții la acest eveniment, au manifestat interes pentru revistă, regretând, probabil, lipsa unei pagini dedicate lor. Moldovenii prezenți în sală au fost informați despre proiectul de editare a revistei. Totodată cei prezenți au fost invitați să scrie articole despre viața comunităților de moldoveni din Franța.

Doamna Eugenia L. a remarcat calitatea editorială a revistei, fiind plăcut surprinsă și

de conținutul bogat: “Este interesant să cunoaștem despre moldovenii noștri care sunt în alte țări, pentru că fiecare țară e diferită și respectiv poate și moldovenii au probleme și nevoi care diferă de la o țară la alta.” S-a bucurat nespus de mult când a aflat din revistă că în Spania va fi deschis un Consulat al R. Moldova, astfel rudelor pe care le are în aceasta țară le va fi mai ușor să-și rezolve problemele. “Dar sper că în numerele următoare vor fi mai multe informații și din Franța”, a adăugat femeia.

Studentul Ion Ciobanu consideră că revista „Pro Diaspora” intrigă prin articolele despre situația moldovenilor rămași acasă și cei plecați în străinătate. „Astfel putem afla mai bine realitățile vieții din străinătate. Rubricile sunt utile, însă poate ar fi cazul să includem și mici momente poetice, rubrici de analiză, satiră și umor”, a adăugat Ion.

Adela și Ghenadie, doi tineri moldoveni aflați la Paris, au apreciat faptul că prima edi-

ția a revistei a fost distribuită gratuit, adăugând: “2 euro (**prețul revistei începând cu nr.2 – n.r.**) nu e un preț mare pentru o revistă. O ceașcă de cafea are același preț.”

Evoluția artiștilor a fost însoțită pe tot parcursul seriei de aplauzele, chiotele și buna dispoziție. Geta Burlacu și Ion Paladi au interpretat piesele cu profesionalism, multă dragoste și căldură. Ambianța minunată a continuat și după concert, cei prezenți fiind invitați la un pahar de vorbă și muzică moldovenească într-un local parizian. Pentru cei peste 100 de moldoveni „serata” a fost un prilej în plus de a petrece o seara minunată, cu dans și voie bună. Ei s-au arătat mulțumiți de apariția revistei „Pro Diaspora” și de faptul că la Paris a venit Geta Burlacu și Ion Paladi, care, spun ei, le-au adus o părticică de țară în inima Parisului. Mai multe persoane și-au arătat disponibilitatea de a colabora cu revista, convinși de utilitatea și importanța unei reviste pentru și despre moldovenii aflați peste hotarele țării.

Pentru Maria Căprian evenimentul de pe 17 ianuarie a fost o adevărată sărbătoare, cel mai frumos cadou fiind evoluția pe

scena pariziană a Getei Burlacu și al lui Ion Paladi. “Grație acestor doi artiști îndrăgosiți de muzică și de neam, noi, cei care suntem departe de melegurile dragi, am avut ocazia să facem o călătorie prin tot repertoriul de piese dedicate dragostei, patriei, copilăriei etc. Ne-au făcut să uităm griji și să petrecem împreună momente de neuitat. Un merci din suflet artiștilor ce ne-au scaldat în emoții pătrunzătoare și celor care stau la baza „Pro Diaspora”. Revista are la temelie persoane care cunosc viața de peste hotarele țării noastre și au menirea să reflecte viața și interesele noastre. Le doresc „**Într-un ceas Bun!**”, a spus Maria Căprian.

“**Într-un ceas Bun!**” le urăm și noi tuturor celor care prin dorința lor de a susține acest proiect contribuie la cunoașterea realităților din diaspora moldovenească, revista „Pro Diaspora” fiind un mijloc eficient în acest sens. De asemenea adresez un **GRAND MERCI** Dianeii Jantovan, lui Sergiu Moisei, Ion Cobzari, Marc Crocicchio și tuturor care au susținut și contribuit la organizarea acestui eveniment la Paris. 🌐

Italia

Pașii revistei Pro diaspora prin Italia

După ce a fost lansată în Belgia și Franța, „Pro Diaspora” a ajuns în Italia, în orașele Mestre și Bologna. Diaspora de aici aștepta cu nerăbdare revista deoarece mulți moldoveni din Italia s-au regăsit în paginile ei. Atât în articolele despre succese, cât și în materialele din rubricile educație, comunități și remitențe. Revista a venit în Italia împreună cu interpreții Geta Burlacu și Ion Paladi, care au adus cântecul în casele basarabenilor din Europa.

Deși concertase deja la Paris și Bruxelles, minunații interpreți au găsit inspirație pentru a încânta și inimile celor aflați de ceva vreme în Italia. Spectacolele au avut loc pe 23 și 24 ianuarie la Mestre și, respectiv, la Bolonia.

„Mi-au părut mai fericiți basarabeni din Italia decât cei din Franța. Poate e vorba de legislația țărilor respective cu privire la străini. Am impresia că moldovenii se integrează mai ușor în societatea italiană. (...) Dincolo de „istoriile” triste, diaspora moldovenească începe să se unească în asociații culturale și astfel încearcă să reziste stoic statutului de străin și să facă față consecințelor crizei eco-

nomice mondiale”, ni s-a destăinuit Geta Burlacu.

Spectacolul de la Mestre a avut loc grație diasporei noastre și a Asociației AMICI. Sala a fost arhiplină. Reprezentanții asociației ne-au ghidat turneul nostru la Bologna. Aici ne aștepta doamna Zinaida Cociorvă, organizatoarea spectacolului de acolo. Această femeie cu inimă mare a avut grijă, ca din punct de vedere organizatoric totul să fie perfect, iar oaspeții să savureze din plin lansarea revistei și concertul.

„Au fost spectacole rare cu un public receptiv, dornic de casă. În cele câteva zile de aflare în Italia m-am încărcat cu energie pen-

tru mult timp înainte. Este formidabil când ceea ce transmiți publicului îți vine răsplătit înzecit cu aplauze”, ne-a spus interpretul Ion Paladi la Bologna.

Faptul că basarabeni i-au primit atât de bine pe interpreți denotă că ei trăiesc cu sufletul la gură evenimentele de acasă. Persistă o tendință de coagulare a diasporei basarabenilor împrăștiați prin lume. În acest context economic și politic revista „Pro Diaspora” nu face alta decât să ajute concetățenilor noștri, familiarizându-i cu legislațiile țărilor europene cu privire la legalizarea și integrarea lor în familia europeană. De asemenea promovează experiențele conaționaliilor reveniți la baștină, care încearcă să pună în mișcare afaceri. Ei deja știu că vor să muncească așa ca în Europa, dar acasă. Și aceasta nu e puțin. Poate a venit timpul să mai construim și orașele noastre din Basarabia ori să facem agricultură pe la casele noastre pe cel mai fertil sol din Europa. Ce ziceți, dragi basarabeni?

Text de IURIE BOJONCĂ,
Președintele Asociației
Moldo-Italienne
pentru Colaborare și Integrare
AMICI

Fotografii de autor

Portugalia

În Portugalia revista „Pro Diaspora” a fost lansată în ultimele zile ale lunii ianuarie în cadrul a două concerte de zile mari. Invitați de onoare au fost interpreții de muzică populară Maria Sarabaș și Ghenadie Negru, care au reușit să transforme zilele de 29 și 31 ianuarie în adevărate sărbători. Moldovenii înrădăcinați în localitatea Almada din Portugalia au primit primul număr al revistei cu emoții. Au răsfoit-o laolaltă și cei mici și cei maturi.

Text de **OLESEA TANAȘCIUC,**
Lisabona
Fotografiile de autor

Pro diaspora

pe pământ portughez

„Sunt foarte bucuroasă că există oameni interesați să ne facă un bine. Suntem departe de baștină, iar din revistă vom afla noutățile din Moldova, dar și din Portugalia. Concertul ne-a plăcut mult. Ne bucurăm când vine cineva drag de acasă”, ne spune Tamara Pogor din Almada.

Eufrosinia Sanduleac, la fel din Almada, venită împreună cu feciorașul ei la lansarea revistei ne dezvăluie: „Va spun sincer sunt foarte bucuroasă. Ne-a plăcut mult atât concertul, cât și revista. Băiețelul meu nu înțelege bine româna, dar i-a plăcut nespus.(...) În revistă găsim multe informații utile, în special văd aici date despre autobusele și microbusele care pleacă spre Moldova. Ne vor fi de un real folos pentru că de multe ori avem de transmis colete. Aș vrea să se facă ceva pentru ca biletele la avion să fie mai ieftine, să putem călători cu avionul spre casă. De asemenea vrem să transmitem responsabililor prin intermediul dvs. să ieftinească cumva taxele la ambasadă, căci sunt foarte mari.”

Invitații speciali la concertul organizat în Almada au fost Valeriu Ostafi din cadrul Ambasadei R. Moldova în Portugalia, Părintele Oleg, slujitorul Bisericii Ortodoxe din Setúbal, reprezentanți din cadrul Camerei Municipale din Almada și de la Junta de Freguesia-Covada Piedade. Evenimentul a fost organizat cu suportul Ligii Femeilor Moldave.

Și în localitatea Cascais, cu suportul Centrului cultural moldav, concetățenii noștri au

trăit preț de câteva ore clipe de neuitat. Au râs și au plâns de bucurie. Muzica noastră populară a reușit să-i ridice de pe scaune și să-i facă să încingă atmosfera cu adevărate hore moldovenești. În Almada interpretul Ghenadie Negru, inspirat de reacția publicului, a compus în seara concertului un cântec dedicat copiilor emigranților și a promis că-l va înregistra cu certitudine. Cu toții de la mic la mare s-au ridicat în picioare și au aplaudat în continuu. Aceste gesturi le trădau dorul imens de casă, de copii și părinți, într-un cuvânt de rădăcini.

Pentru noi, cei aflați departe, revista „Pro Diaspora” ne oferă posibilitatea să împărtășim câte puțin din toate cele bune pe care le simțim, din necazurile pe care le trăim, căci străinatatea îți pune în față multe lecții grele de viață. Cu revista „Pro Diaspora” sper că vom reuși să fim mai aproape unii de alții. 🌐

Un popor aproape simpatic

De multe ori m-am întrebat dacă noi, moldovenii, putem să ne considerăm un popor simpatic și de cele mai multe ori am răspuns nu. Părerea mea este ca în comparație cu alte popoare noi suntem mai apăsați de gânduri, mai morocănoși și mai complexați. Dar în ziua de 29 iulie 2009 aproape că mi-am schimbat părerea.

demnitatea. Au ajuns în Italia numai ei știu cum, au învins greutatea de neimaginat, iar acum veneau să voteze. Ce frumos! Știu cu toții prețul banului câștigat cu sudoare, nervi și riscuri, cu toate acestea n-au ezitat o clipă să plătească drumul din provincie pentru a veni să voteze. Foarte frumos! Au votat pentru că vor să se întoarcă acasă, pentru că le pasă cum și de cine va fi condusă această țară. Nu au fost deci sceptici moldovenii mei – ei, care au fost hrăniți cu scepticism din fașă! Un astfel de popor, mi-am zis, care are un viitor.

Aceeași impresie optimistă mi-au lăsat-o două evenimente cu protagoniști moldoveni care au avut loc la Roma pe 4 și 5 noiembrie 2009. Primul a fost lansarea cărții de traduceri în limba italiană din poezia lui Grigore Vieru „Il Nimbo di rugiada” („Nimbul de rouă”), manifestare care a fost găzduită de Accademia di Romania. Această carte nu a fost tradusă de un mare poet italian, cum ar fi fost normal

Mergeam pe strada ce duce spre ambasada noastră la Roma ca să votez. Strada era așa de plină cu moldoveni încât îmi părea că merg pe bulevardul Ștefan cel Mare și Sfânt din Chișinău. Erau niște moldoveni frumoși. Se vedea că erau oameni care stau bine pe picioarele lor, au bani în buzunare, se duc sâmbăta cu mașina proprie să facă cumpărături, susțin familia în Moldova și unii din ei poate că au și apartamente recent cumpărate la Chișinău.

Oamenii aceia aveau scrisă pe față

“Diaspora moldovenească în Occident, în virtutea barierelor care au împiedicat-o și care au putut fi depășite în general de cei mai buni, nu e de proastă calitate. Profesori universitari și de liceu, învățători, poeți, prozatori, ingineri, medici care și-au lăsat acasă costumul și cravata pentru a îmbrăca salopeta, care au lăsat bucata de cretă și stiloul pentru a mână o mătură sau a îngriji un bolnav.

și cum Grigore Vieru ar fi meritat, ci de modești cărturari moldoveni emigrați în Italia – Valentina Corcodel, Tatiana Ciobanu și Claudia Lupașcu. Dar cu atât mai mare este prețul ei, pentru că dovedește nestăpânita noastră dorință de a ne împărtăși valorile cu poporul italian de la care am luat atâtea. E un act de demnitate culturală valoros această traducere. Parcă am zice, iată avem și noi un suflet, ascultați-l cum cântă. Al doilea eveniment a fost conferința „Moldovenii în Italia: situații și perspective”, organizată de Caritas și Ambasada R. Moldova. Am reușit să

ne prezentăm la această conferință cu șase asociații de moldoveni. Am auzit din partea italiană mai mult cuvinte de laudă. Oameni de afaceri moldoveni, medici, tineri studenți au relatat despre realizări și probleme. Ambasadorul Moldovei în Italia, Gheorghe Rusnac, a vorbit cumpătat și a făcut glume care au plăcut la toată lumea. Două tinere moldovence, Olga Coptu și Jana Reniță, au oferit celor prezenți un ziar „Vizavi”, încă în proiect, pe care ele doresc să-l editeze. Să fie întâmplătoare lucrurile astea îmbucurătoare? Aș vrea să cred că nu.

Diaspora moldovenească în Occident, în virtutea barierelor care au împiedicat-o și care au putut fi depășite în general de cei mai buni, nu e de proastă calitate. Profesori universitari și de liceu, învățători, poeți, prozatori, ingineri, medici care și-au lăsat acasă costumul și cravata pentru a îmbrăca salopeta, care au lăsat bucata de cretă și stiloul pentru a mână o mătură sau a îngriji un bolnav. Într-unul din textele sale, Efim Chicu, intelectual moldovean din Nordul Italiei, descrie marea și sincera uimire a unui emigrant român care nu pricepe măcar să-l tai cum se poate ca basarabeanul cu care el lucrează umăr la umăr să fie scriitor. Pe un scriitor țara trebuie să-l prețuiască, un scriitor nu trebuie să culegă „pălăgele” de rând cu toți amărății. Ei bine, pentru că Moldova e o țară deosebită, acest lucru a fost și mai este posibil. Dar cred că nu e o tragedie. Cu atât mai mult că după o perioadă de adaptare acești oameni încearcă să-și depășească situația umilă. Iar dacă momentan nu găsesc o ieșire, caută cel puțin o mică revanșă, care ar consta de exemplu în comunicarea cu conaționalii. Să comunicăm prin toate mijloacele moderne, să țesem prin spații, pe de-asupra hotarelor și distanțelor ce ne despart, o Moldovă virtuală, în care să ne simțim ca acasă. Comunicând vom fi un popor simpatice.

VICTOR DRUȚĂ, Roma
Fotografii de autor

PUBLICITATE

TRANSPORTAREA MĂRFURILOR ȘI PASAGERILOR

SRL “NISEUROTRANS”

Rom. 0040742887770

Chișinău
st. Aleia Gării 2

MD

Marți 15.00-19.00
Miercuri 8.00-19.00
Joi 8.00-10.00

tel. of. 022833697
mob. 079612683 Serghei
069587391 Valera

ITALIA

Lido 3206456331
Malo
Vicenta 3209660509
Schio
Padova 3290241021
Mestre 3200527457
Olmo 3270078638
Maerne
Venetia 3285713141
Trevizo 3804370177

Nisporani

Marți 10.00-18.00
Joi 9.30-11.00

069292734 Andrei

079598830 Vasea

079523725 Grigore

Prezențe moldovenești în mass-media italiană

Se zice că în Italia ar exista vreo 4 milioane de imigranți. Sunt o minoritate. Dar prezența lor mediatică e foarte mare și de multe ori imigrantul ocupă primele pagini ale ziarelor și primele minute ale buletinelor de știri. Tentați să cam exagereze, italienii pot face din imigrant fie pericolul public nr.1, fie salvator al patriei și martir. Adevărul e undeva la mijloc. Oricum, imigranții sunt suficient de vizibili în foarte multe domenii: sunt prezentatori de televiziune, jurnaliști de succes, actori, prostituate de lux, fotbaliști, medici, infirmieri și desigur muncitori, colaboratori domestici, cerșetori și criminali ordinari. Și moldovenii?

Incă n-au ajuns foarte sus, dar încearcă. Diana Curmei a devenit anul trecut Miss Italia nel Mondo. Revista „Panorama” publică din când în când nuduri de moldovence deloc urâte. Tot „Panorama” din 15 octombrie 2009 publică un amplu articol numit „Amor di badante”.

E vorba în el despre o moldoveancă, Svetlana, care venind în Italia, face cunoștință cu un văduv nefericit, fără copii, retras la țară după ani trăiți în Elveția. Acesta

ii propune să-i devină îngrijitoare. Moldoveanca acceptă. Trei luni mai târziu o cere în căsătorie. Și Lucia, căci așa o dezmiarda, zice „DA” și de data aceasta. Șase ani mai târziu Svetlana, de 46 de ani, rămâne văduvă. Dar nu una săracă. Bărbatul i-a lăsat casa, ogoare și terenuri pe malul mării în Salento, bune pentru construcția de hoteluri. Pentru a apăra însă ce a moștenit, Svetlana urmează să se prezinte la tribunalul din Tricase pentru a răspunde la învinuirile surorii soțului, care a acuzat-o de

escrocherie. I-ar fi învățat mințile bătrânului Salvatore, care era cu 30 de ani mai în vârstă. „Fals”, zice Svetlana. „Nume Salvatore m-a făcut să cunosc dragostea, mi-a fost soț, dar și frate, și tată.” Atunci când cei doi s-au căsătorit rudele bărbatului nu avuseseră nimic împotriva, petrecuseră cu voie bună la nuntă. Supărarea li s-a declanșat abia în momentul când au aflat de contractul matrimonial care prevedea averea în comun.

La 19 decembrie 2009, pe „RAI 3” este difuzată emisiunea CRASH „Moldova, il mal di emigrazione”, unde sunt scoase în evidență aspectele mai puțin frumoase ale emigrației moldovenești: familiile distruse, copiii abandonați în casele de copii.

Pe site-ul Nigrizia (s-ar traduce „Negreață” și are ca teme preferențiale imigrația africană) a fost publicat la 13 ianuarie 2010 articolul prestigiosului jurnalist italian Gad Lerner „Storia italiana di un funerale moldavo”. În acesta ziaristul vorbește despre un moldovean de 21 de ani, adus de taică-său în Italia cu trei ani mai înainte. Tatăl avea permis de ședere, băiatul - nu, din care cauză nu s-a putut duce vara trecută la nunta surorii sale. După ce a reușit în sfârșit să facă cererea pentru permisul de ședere, află că i-a murit mama în Moldova. Cum să se ducă la înmormântare, ca să-și facă datoria de fiu, neavând acte? Doar cu chitanța de la chestură riscă să nu fie primit înapoi în Italia. Băiatul merge la comisaritul de poliție, cere să i se rezolve problema, dar degeaba. Telefonează plângând jurnalistului și acesta încearcă să-l ajute, iar funcționarii de la poliție îi intră în situație. Aceștia îi cer însă un șir de certificate necesare pentru urgentarea procedurii, iar asta i-a luat prea mult timp. Așa ca tatăl băiatului pleacă singur în Moldova. Tânărului nu-i rămâne decât să-și rugume durerea în tăcere și să meargă în dimineața înmormântării într-o biserică, unde un preot ortodox l-a ajutat să spună o rugăciune pentru odihna de veci a sufletului mamei sale. Ce va gândi după asta băiatul despre țara noastră, se întreabă Gad Lerner.

Aș vrea sa cred că nu va gândi nimic rău...

VICTOR DRUȚĂ, Roma

AHO! AHO la Paris!!

*"Din patru zări odată viscolește,
Luminile-n ferestre parcă-s flori
Și sună zurgălăii nebunește
Și de departe vin colindători...."*

Aici, departe de casă, totul e altfel. Sărbătorile de iarnă nu mai sunt aceleași ca altă dată, când cutreieram tot satu-n lung și-n lat, când gerul ne mușca de obrazii rumeni, când nu era obo-seală mai plăcută ca aceea când uram și colindam, pe la case ne adunam... Nici noi nu mai suntem aceleași, dar fiecare păstrează în suflet amintiri, mici lumini, care ne ajută să rezistăm realității. Pentru mine ele se aprind în toii sărbătorilor

de iarnă... Atunci mi se stre-coară în suflet sute de ima-gini, miresme care mă duc acasă, lângă sobă...

Anul acesta am simțit, totuși, fiorii sărbătorilor de iarnă. Aici, la Paris, în inima Franței, m-am simțit pentru puțin timp acasă. Am uitat de rutina zilnică, de dorul de familie, de supărări și totul datorită unui grup de tineri entuziaști cu care am organizat împreună o sărbătoare moldovenească cu prilejul sărbătorilor de iarnă. "Au Cafe de Paris", în

localul care ne-a găzduit în acea seară a fost o atmosferă mai puțin pariziană. În sală au fost prezenți peste 80 de persoane, concetățeni de-ai noștri, români și francezi. Programul a fost divers și foarte interesant. Amfitrionii serii au creat o atmosferă deosebită, prin căldura și farmecul lor sufletesc reușind să atingă și să facă să vibreze sufletele celor prezenți. Am fost colindați ca pe vremuri acasă. Urătorii ne-au dorit sănătate și voie bună. Momentul cel mai emoționant al serii a fost spectacolul "Capra", realizat într-un stil modern, adaptat realităților franceze. Personajele ei specifice, baba și moșneagul, doctorul, bucătarul, țigan-

ca, cumpărătorul și-au jucat rolurile ca niște adevărați actori. O surpriză a serii a fost organizarea unei tombole cu premii. Am primit cadouri aduse din Moldova, dar și din Paris. Am cântat, am colindat, lume mult-am bucurat... Mărturie au fost zâmbetul și buna dispoziție a celor prezenți care într-un final s-au incins într-o horă, așa cum e tradiția și obiceiul la noi. Pentru mine în acest an sărbătorile de iarnă au recăpătat farmecul de altă dată. O perioadă miraculoasă în care primim și oferim daruri, în care suntem mai buni.

ZINAIDA SOLTAN,
Paris

Grigore Vieru comemorat la Torino

La un an de la moartea marelui poet Grigore Vieru, basarabeni emigrați în Italia au deplâns tragica sa dispariție. La fel ca în anul trecut Asociația „Basarabia” a simțit nevoia de a-i aduna împreună pe moldovenii din Torino ca să-și amintească de Grigore Vieru.

Anul acesta ne-am propus să organizăm o serată comemorativă pentru a aduce un omagiu bine meritat poetului nostru și pentru a da posibilitatea prietenilor noștri italieni să-l cunoască pe Grigore Vieru și creația sa.

Evenimentul a fost organizat la sala teatrului ATC, iar la organizarea seratei au participat Asociațiile culturale de moldoveni și români „Plai”, „Speranța”, „Talent Romene”, „Frăția”, precum și administrația comunei din Torino.

Serata s-a deschis cu o expoziție de cărți ale poetului, amenajată de către Asociația „Speranța” și prezentată de poeta Geta Tofan, prietena lui Grigore Vieru din România, care-i cunoaște foarte bine opera. Traducătoarele poeziilor lui Grigore Vieru în limba italiană, Claudia Lupașcu și Valentina Corcodel, au recitat versurile poetului în limba italiană, astfel încât și oaspeții italieni au putut să-i aprecieze opera. Melodiile interpretate de regretații Doina și Ion Aldea Teodorovici scrise pe versurile lui Grigore Vieru i-au emoționat

până la lacrimi pe italieni, chiar dacă nu prea au înțeles cuvintele.

Profesorul Francesco Paganeli, vicepreședintele Asociației „Frăția”, s-a destăinuit că a simțit un val de emoții, la fel ca moldovenii. Lacrimile din ochii basarabenilor și ai oaspeților au reușit să-i convingă pe italieni și să-i facă să înțeleagă cât de mult ținem la originile noastre, la limba noastră, la pământul natal.

Consilierul regional Michele Giovine și-a exprimat admirația sa pentru dragostea noastră față de țară, chiar dacă suntem plecați de ani de zile, nu dăm uitării comorile neamului nostru. „Străinii veniți în Italia aduc cu ei un bagaj cultural, mai puțin cunoscut de italieni, dar binevenit în țara noastră”, a menționat consilierul.

De la eveniment a lipsit Consulul General din Bologna, deși a fost invitat. Cu un omagiu special a venit din Republica Belarus interpretul de muzică ușoară, Alexandru Zavgorodni, care l-a cunoscut personal pe Grigore Vieru și care la serata de comemorare i-a surprins pe toți. El a interpretat piesele

„Eminescu” și „Pentru ea” scrise pe versurile poetului. În acel moment toți cei prezenți la serată s-au sculat în picioare și cu lacrimi în ochi au cântat împreună aceste melodii.

Suntem mândri că avem aceste comori, care fac cinste neamului nostru, de la care avem ce învăța. Noi, deși suntem departe, încercăm să arătăm așa cum putem frumusețea poporului nostru. Vicepreședintele consiliului comunal din Torino, Michele Coppola, a rămas surprins de faptul cât de mult ținem la originile noastre și a apreciat organizarea acestei comemorări.

Moldovenii de la Torino spun că sunt dornici de astfel de evenimente și sunt onorați să participe la ele fiindcă despre români se știe, se vorbește, sunt în comunitate, dar noi moldovenii suntem puțin cunoscuți. Se știe doar că suntem o țară săracă, unde mamele își abandonează copiii, bărbații beau, iar fetele se prostituează. Împreună putem să schimbăm această imagine.

LARISA OLĂRESCU,
Președinta Asociației culturale
„Basarabia” din Torino

„Eminescu Europeo” la Ateneul din Veneția

De ani mulți, în căutarea unor formule cât mai penetrante pentru promovarea culturii române în peninsulă, în anul acesta, de 15 ianuarie, Institutul Român de Cultură și Cercetare Umanistică „Nicolae IORGA” din Veneția hotărâse să ne delecteze cu un Eminescu în Ateneul Venet. „EMINESCU EUROPEO”, - așa suna genericul seratei de muzică și poezie la care eram invitați.

Aula Magna a Ateneului Venet te copleştește cu pictura celebră, care tapițează, pe metru pătrat, pereții și tavanul sălii imense. Colectivul tânăr al Institutului își întâmpină invitații în șir sobru, salutându-i chiar la intrare, în stilul reprezentanțelor diplomatice, bucurându-se, în egală măsură, de italieni, cât și de cei „de acasă”. Recunosc mai mulți poeți, profesori, - parte dintre ei, oameni deja cunoscuți de la manifestările culturale ale Casei Române, căci așa numesc venețienii Institutul de Cultură fondat de marele nostru istoric în secolul trecut.

Lumina difuză a sălii se încetșează lent. Începe spectacolul. Regia e sobră, academică. Pe ecranul amplu poți hoinări în voie în timp alături de poet, de viața lui, care te include și pe tine și pe care ți-o asumi până la durere. Ipoteștii, Raluca Iurașcu și Georghe Emino-vici, gimnaziul de la Cernăuți, profesorul Aron Pumnul, revista „Familia”, studiile în străinătate, revenirea în Țară, bibliotecar la Iași, inspector școlar,

„Junimea”, Veronica, Ion Creangă, salahor la „Timpul”, prima culegere de poeme, cimitirul Belu cu chipul poetului pe blazonul negru, rotund, alături, - mormântul lui Sadoveanu.

Din creația poetului citesc, în diverse limbi, bursierii Institutului, dar și invitații de la alte, prestigioase, instituții culturale venete, textul în italiană curgând lin pe ecran, astfel că se poate lectura în tăcere, sincronic, confruntând sonoritatea, cântărind/comparând valențele expresive ale lucrării în două limbi simultan. Trebuie să fii român, ca să simți ceea ce simte, de obicei, un împătimit de poezie,

atunci când ascultă, în alte limbi, „Glosa” lui Eminescu, „Sara pe deal”, sau „Floare albastră”. Pentru că nimic în lume, nici o traducere, cât de măiestrită, nu poate transmite emoția pe care ți-o transmit mesajele eminesciene în limba română. Lecturile sunt alternate sobru de muzică. Roialul masiv, negru, din centrul scenei, prinde viață, atunci când de el se apropie fragila Iulia Ștefana Popa, studentă la Conservatorul din Viena, vigoarea căreia nu o poți bănuși până în momentul când își lasă hotărât mâinile subțiri pe pian. Mă surprind însă întrebându-mă, deloc patetic, dacă avem dreptul (la această re-așezare a Țării-Mamă în familia europeană), să venim în Europa cu biblia noastră fințială, - MIHAI EMINESCU, - într-o prezentare a artileriei ușoare, cum ar zice venerabilul nostru lingvist Valentin Mândăcanu, dacă dorim să convingem. Și cât de dor îmi e într-o astfel de zi de un discurs fințial/eminescian ținut de un Ion Ungureanu, de un poet ca Grigore Vieru! Cât de dor mi se face de Doina și Ion Aldea-Teodorovici, care să cutremure și să încălzească coloanele acestea antice, frumoase, sobre și reci, ca și această lume! ...Colaborarea noastră, a basarabenilor, aici, la Veneția, cu Institutul Român ar trebui să fie mai strânsă, mult mai strânsă. Ce dificil este, totuși, să comunici cu

o lume atât de neașezată cum sunt imigranții români în acest spațiu...

...Atunci când mă îndrept spre „casă”, chipul frumos al tânărului Mihai Eminescu, care a tronat continuu, ca un blazon al nobleții și perfecțiunii, pe ecranul amplu al Ateneului Venet, mă urmărește continuu, cu privire demnă și senină, nestrămutat din dimensiunea-i cosmică spre care ne-a îndemnat, dintotdeauna, să tindem. Ave!

EUGENIA BULAT,
Veneția

Un adept al punctelor de suspensie

Efim Chicu s-a născut la 21 aprilie 1958 în satul Vălcineț, raionul Călărași. În 1983 a absolvit Facultatea de Litere a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău. Până a pleca în Italia a fost profesor de istorie și limbă și literatură română la Gimnaziul din satul Meleşeni, Călărași. În 2002 pleacă în Europa (Portugalia, Spania, Italia). Revine în țară în 2005, dar pleacă din nou în 2007. Este laureat al Premiului I al Societății „Prietenii Cărții” de la Revista „Orizontul” (Columna). Publică poezii, deși foarte rar, în „Moldova”, „Literatura și Arta”, „Columna”, „Phoenix” ș.a. În 2008 editează cartea „Sărută-mă pe frunte-nțelepciune”, pe care a lansat-o la Padova, Italia. În 2009 scoate de sub tipar o nouă carte – „Tribut pentru abuz de spirit”.

- Bădiță Efim, din câte știu, ești un reprezentant al exodului basarabean. Ce te-a făcut să apuci drumurile străinimii?

- Am încercat experiența străinătății în exclusivitate pentru a scrie. Și nu doar din motivul că majoritatea oamenilor de creație au emigrat în timpul vieții lor. Mă strângeau acolo, acasă, pereții, dar și atmosfera politică. Până și melcul mai iese câte odată afară din cochilia lui, nesatisfăcut fiind de propriul edificiu. În cele din urmă, se retrage în casa-i și se mulțumește cu ce are. Vom reveni și noi, fiindcă nu suntem decât natură. Ar fi absurd să spun că am poposit aici pentru a face bani. Omul, dacă i-s sănătoase mâinile și picioarele și cresc de acolo de unde trebuie, face bani și pe Lună. Munca fizică,

Interviu de **IURIE BOJONCĂ, Veneția**
Fotografii din arhiva personală

mai bine zis, munca ce nu prea necesită gândire, este plătită prost și în America și în Africa. Nu trebuie să facem deosebire între suma câștigată acolo sau dincolo, fiindcă ajungând la tejea, banii se egaleză. Important este să nu cheltui banii acolo unde îi faci, ca să poți savura plăcerea puterii de cumpărare. De altfel, de asta și se bucură conaționali mei la moment, de acea diferență de remunerare în străinătate. Azi cu banii făcuți undeva mai poți să-ți cumperi câte ceva acasă. Dar mâine?

- Să trecem la concret. Să vorbim despre aflarea ta în Italia. Mai bine de trei luni ai căutat de muncă și, în cele din urmă, ai găsit una chiar interesantă și nu e dintre cele fizice, prost plătite care n-ar solicita gândire. Povestește-ne câte ceva despre noua ta postura ?

- Funcția mea de educator în orașul Padova la Centrul refugiaților minori, mai bine zis, de supraveghetor nocturn al minorilor refugiați în Italia, nu este cu nimic mai ușoară ori mai bine plătită ca oricare altă muncă fizică. Într-o încăpere cu 12 paturi, al meu este al treisprezecelea, așa ca în Biblie, între cei doisprezece apostoli, eu eram al treisprezecelea, adică Învățătorul, pardon, supraveghetorul nocturn, un fel de inger păzitor al celor fugiți de prin PATRIILE lor. Am în responsabilitatea mea copii din Afganistan, Irak, India, Republica Moldova, etc. Dar, știi tu, dragă Iurie, după mine, viața este o sferă precum globul și dacă am ieșit la lumină dintr-o gaură, tot într-o gaură trebuie să ne întoarcem mai devreme ori mai târziu. Fie că mergem pe „ecuator”, așa cum o fac norocoșii ori acei nenorociți, fie cu mari abateri de la improvizata centură. A doua cale, deși doar mi se pare, e una mai lungă, însă negreșit este cu mult mai interesantă. Anume la aceasta gândindu-mă, am scris mai mult, atunci când „mă adusei eu pe mine în Europa”.

- Ce semnifică pentru tine Basarabia ori Țara? Îți este dor de casă?

- De Basarabia încă nu m-a prins dorul, fiindcă am revenit în „Cizmă” doar de câțiva ani. E a doua mea venire în Italia, după cea din 2005, când cerusem azil politic. Trăiesc mereu sentimentul dorului de casă și copii. Dorul de Țară l-am știut cu adevărat mai ales când lipsisem de acasă trei ani bătuți muchie, ducându-mi crucea de unul singur prin Portugalia, Spania, Italia. De altfel, am dăruit fiecărei dintre aceste țări câte un an din viața mea tânără și nevinovată. Mi-i dor însă de Țara întreagă: de Carpați, de Hotin, de Dunăre, de Marea Neagră. Basarabia îmi amintește de o conservă, dar nu una nouă, rotundă, cum erau ele aranjate pe

vremuri în formă piramidală, ornamentând vitrinele magazinelor sovietice, ci una bătută vartos din mai multe părți de picioare străine și, desigur, deformată până la nerecunoaștere. Nu mă gândesc atât la restaurarea acestor locuri mutilate ale „conservei” noastre, cât la putrezirea totală a metalului ruginit. Vreau să dispară hotarele și acele mai vechi și acele mai noi, vreau să ne renaștem într-o bună zi oameni, fiindcă frați deja am fost și mai suntem încă.

- Să vorbim un pic despre poetul Efim Chicu care a publicat două cărți de poeme: „Sărut-mă pe frunte-nțelepciune” și „Tribut pentru abuz de spirit”. Cum se va numi volumul următor? La ce editura va vedea lumina tiparului?

- La Chișinău voi publica romanul „Amorebieta” în care povestesc despre viața basarabenilor aflați la munci în Portugalia și Spania. Mai am câteva cărți în manuscris. Sper să le public în anii care vin. În sens material omul trăiește doar atât, cât știe să se mulțumească cu ce are, în rest este inclus într-un maraton obositor după avere. Finișul acestui maraton este acolo unde ciocanul va bate nemilos în gămălia celor patru cuie, pe care, vrând-nevrând, le poartă fiecare dintre noi prin buzunare, imaginar vorbind. (...) Omul nu poate fi mai mult decât un artist. Însuși Dumnezeu este un artist dacă a creat aceea ce a creat.

- Ești poate unicul scriitor din Basarabia care face literatură (proză și poezie), cu cel mai puține cărți publicate. Cum explici?

- Depozitul de aur al literaturii include în sine un arsenal bogat de fraze înaripate, aforisme, cuvinte înțelepte, devenite proverbe. După multe din ele străjuiește semnul exclamării, altele sunt interogative, iar după majoritatea se pune punct. Cât mă privește, sunt un adept al punctelor de suspensie, fiindcă sunt uneori excepții atât de multe, încât pot balansa, ba chiar exclude esența redată de o frază sau alta... Bunăoară expresia biblică „Bate și și se va deschide” ori „cere și și se va

▷ „da” este aplicată în practică de unii în loc de „Bună ziua”. Aceștia nu bat, ei deschid și nu cer, își iau singuri ce le pofteste inima. Și atunci e foarte greu să mai supraviețuiești în mijlocul acestei jungle umane. Iată de ce nu toate ușile ți se deschid, fiindcă le deschid prea mult alții și mereu aceeași. Ba, și mai și, sunt uși care nu s-au deschis și nu se vor deschide niciodată nimănui, precum și tezaure spirituale necunoscute încă, ce nu vor deveni niciodată avut al omenirii.

Pe timpuri Mihai Eminescu spunea „Suntem români și punctum”. Ba s-a dovedit că suntem și găgăromâni, și transmărăcuțeni, și moldoveni, și tracosurdofini, și cozi de topor, numai nu popor ... Puncte de suspensie. Mai bine să tac. Iată de ce înțelepciunea populară ne tot spune că „pasărea pre limba ei piere”. Dar oare este așa? Câți s-au născut români și au pierit ruși ori tătari ori turci? Dacă o pasăre se naște într-o limbă și piere în alta, atunci astfel de păsări nu se mănâncă, fiindcă „nu totul ce zboară se mănâncă”. De ce nu tot ce zboară se mănâncă? Fiindcă „nu este pădure fără uscături”. Dar, uite că uscăturile prevalează și umbresc de mulți ani ramurile verzi ale codrilor din Basarabia... Puncte de suspensie... De ce puncte de suspensie? Fiindcă punctele de suspensie nu redau decât lotul de continuitate a artei. După mine, arta trebuie căutată

“

De Basarabia încă nu m-a prins dorul, fiindcă am revenit în „Cizmă” doar de câțiva ani. E a doua mea venire în Italia, după cea din 2005, când cerusem azil politic. Trăiesc mereu sentimentul dorului de casă și copii. Dorul de Țară l-am știut cu adevărat mai ales când lipsisem de acasă trei ani bătuți muchie, ducându-mi crucea de unul singur prin Portugalia, Spania, Italia. De altfel, am dăruit fiecărei dintre aceste țări câte un an din viața mea tânără și nevinovată.

anume în aceste puncte de suspensie, fiindcă arta nu este eternă, ci este infinită. Și este infinită numai datorită infinității acestui șir al punctelor de suspensie. După orice expresie genială mai este loc pentru o infinitate de asemenea expresii.

- Cum te simți după jumătate de secol trăit? Ce așteaptă poetul Efim Chicu de la ziua de mâine?

- E bine să ai cinci decenii, dar parcă au început să apară niște riduri, niște cute pe respectabilul meu organism. Bănuiesc din cauza că am dormit prea mult în fân și am privit exagerat la stele. Uite, că razele lor, cât și urmele de iarbă uscată, și-au lăsat

ampretele vădit, ba am mai avut și ghinionul să mi se dea doar un rând de piele. A început să mi se rărească coafura. Dincolo de uzura fizică mă simt tânăr, vreau să-mi public cărțile pe care le am în manuscris, dar am multe, nu mai spun câte, să nu închidă stăpânii obloanele la edituri. Si dacă mă număr om, să trăiesc și eu un veac de om! În anii pe care îi voi lungi după sută, am să-mi umplu buzunarele cu bărdace, nu-mi mai rad barba și nici nu apelez la frizer dacă nici până atunci Basarabia nu va fi în Europa... Puncte de suspensie... Puncte de suspensie...

- **Îți mulțumesc pentru interviu. La mulți ani, bădiță Efim.** ☺

Moldova Spania Portugalia

SAPTAMANAL
CU AUTOCARUL

TRANSPORTAREA:
Coletelor
Pasagerilor

"GOLATES" S.R.L.

tel.: 92-95-49

Portugalia

Tel. Algarve:
+351967854676 Tudor
Lisabona:
+351963603150 Viorel
+351968327834 Nelu

Spania

+34664741317 Tudor
+34677889163 Sașa

Moldova

079550172 Ion
079456036 Viorel
069175033 Boris

COURIER EXPRESS
QUICK PARCEL DELIVERY

5 ani împreună!!!

Acum și în localitatea ta!!!

IRLANDA
MAREA BRITANIE
www.svv-courier.com

NEW

 +373 69993333
 +44 7888882005
 +353 862465888

TRANSPORT COLETE POȘTALE, MĂRFURI, AUTOVEHICULE

TRANSPORT TRAIL, COLETE ȘI PASAGERI
R. MOLDOVA - BELGIA - FRANȚA

Tel.: +37369331806 (Moldova)
Tel.: +33699321125 (Franța)
Tel.: +32486291269 (Belgia)

Persoana de contact: **CONSTANTIN**

TRANSPORT DE PERSOANE
ȘI COLETE, TRAL
FL-954
UN VV 800
FRANȚA

Bălți	-	8.30
Edineț	-	10.00
Corjeuți	-	11.15
Chișinău	12.00 - 14.00	
Hîncești	-	11.00
Leova	-	12.00
Cahul	-	13.15

Dacă coletul Dvs depășește 40 kg
asigurăm colectarea de la domiciliu

(+373) 79018417, 79018416
(+33) 676441291, 686219353

BILUXTRANS
La comandă:
autocar - microbuz

Moldova
Italia **Austria**
Cehia **Elveția**

Transportarea pasagerilor, coletelor, automobilelor

- Italia (+39/)**
389099	3608	Milan
389099	3662	Roma
389099	3646	Torino
389099	3833	Bolonia
389099	3583	Verona
389099	3725	Monza, Dezenzano
389099	3750	Mestre, Vicenta, Iesolo
320491	8484	Elba, Piombino
389999	0262	Viaregio
329367	9050	Parma, Mantova
327056	1002	Lido di Venetia, Casavio

- Moldova (+37322/)**
282445	Oficiu
282447	Oficiu
068041111	Oficiu
282446	Depozit
068034444	Depozit
282448	Fax

- Austria (+43/)**
6769330838	Wiena

Igor & Nicolae & Sandu

RĂDĂCINILE NE CHEAMĂ, DOR DE CASĂ, COPII, MAMĂ...

GHENADIE NEGRU

MARIA SARABAȘ

DOINA SULAC

**CONCERTUL LA PARIS
VA AVEA LOC LA 6 MARTIE 2010!**

Detalii despre localul în care va avea loc
concertul și procurarea biletelor aflați la
Asociația Connexions Moldavie
Tel.: +33676112132
E-mail: vigritcan@yahoo.fr
<http://www.connexions-moldavie.fr>

**CONCERTUL LA BRUXELLES
VA AVEA LOC LA 7 MARTIE 2010,
la ora 14.00!**

Adresa localului:
Salle Omnisport
rue Vanderveken 114
1083 Ganshoren

Detalii despre cumpărarea și rezervarea biletelor:
Chaussee de Gand 197
St.-Agatha-Berchem
Mimosa Flowers
tel.: 024656734

Contacte organizatori:
Viorel Bichir – tel.: +32486540314,
e-mail: bikirvio@gmail.com
Vitalie Luca – tel.: +32485796794,
e-mail: lucavitalie@gmail.com